SEÐLABANKI ÍSLANDS

ÁRSSKÝRSLA 1963

REYKJAVÍK 1964

ÍSAFOLDARPRENTSMIÐJA H.F.

EFNISYFIRLIT

Bls.

Skýrsla bankastjórnar 5

1. Þróun efnahagsmála

Inngangur 5
Greiðslujöfnuður og gjaldeyrisstaða 5
Peningamálin 8
Áhrif vaxandi þenslu og kauphækkana 12

2. Starfsemi Seðlabankans

Fyrirgreiðsla vegna framkvæmdaáætlunar 19
Reglur um innstæðubindingu 19
Ávísanauppgjör 19
Reikningshreyfingar 20
Rekstur og hagur 27
Seðlavelta 28
Vaxtakjör 28
Gengisskráning 29
Stofnlánadeild sjávarútvegsins 29
Ríkisábyrgðasjóður 32

Reikningar 1963 35

Seðlabanki Íslands

Bankastjórn 44
Bankaráð 45
Helztu starfsmenn 46

SKÝRSLA BANKASTJÓRNAR

1. Þróun efnahagsmála

INNGANGUR. Þjóðarframleiðsla Íslendinga hélt áfram að vaxa tiltölulega ört á árinu 1963, þrátt fyrir það að ytri skilyrði væru á ýmsan hátt óhagstæðari en árið áður. Má segja, að framleiðslugeta þjóðarbúsins hafi verið spennt til hins ítrasta á flestum sviðum, enda var um að ræða mjög mikinn vinnuaflsskort og vaxandi þenslu. Samkvæmt bráðabirgðaáætlunum Efnahagsstofnunarinnar er talið, að aukning þjóðarframleiðslunnar á árinu hafi numið 6—7% miðað við árið áður, en samkvæmt endurskoðuðum áætlunum var framleiðsluaukningin um 8% árið 1962. Verðlag á útflutningsafurðum var yfirleitt hagstætt á árinu, og bötnuðu verzlunarkjörin lítið eitt.

Framleiðsluaukningin á árunum 1961 og 1962 átti fyrst og fremst rót sína að rekja til meiri sjávarafla og vinnslu fiskafurða, enda jókst þá útflutningur mjög ört og staða þjóðarbúsins út á við fór batnandi. Þetta breyttist verulega á árinu 1963, en þá varð mun minni aukning á heildarframleiðslu fiskafurða. Nam heildaraflinn á árinu 774 þús. tonnum, en var 832 þús. tonn árið 1962. Á móti þessari lækkun aflamagns kom betri nýting, svo að um nokkra aukningu heildarframleiðslu varð að ræða. Jafnframt varð veruleg framleiðsluaukning á nokkrum öðrum sviðum. Langmest varð hún í byggingariðnaðinum vegna mjög vaxandi fjárfestingar, og komu þar fram áhrif tekjuaukningarinnar árið áður og vaxandi þensla í þjóðarbúskapnum. Er framleiðsluaukning í byggingariðnaðinum áætluð nærri 25%, en um 6% í öðrum iðnaði. Engin framleiðsluaukning mun hafa orðið í landbúnaði á árinu.

Þótt framleiðsluaukningin yrði sú, sem að framan er lýst, breyttist efnahagsástandið mjög til hins verra á árinu. Greiðsluviðskiptin við útlönd snerust úr verulega hagstæðum jöfnuði á árinu 1962 í allmikinn greiðsluhalla á árinu 1963, en jafnframt hækkaði allt kaupgjald og verðlag í landinu stórlega. Verður þróun þessara mála nánar lýst hér á eftir, og verður þá fyrst gefið stutt yfirlit yfir þróunina í gjaldeyrismálum og peningamálum á árinu í heild.

GREIÐSLUJÖFNUÐUR OG GJALDEYRISSTAÐA. Á árinu 1963 varð enn mikil aukning á utanríkisviðskiptum

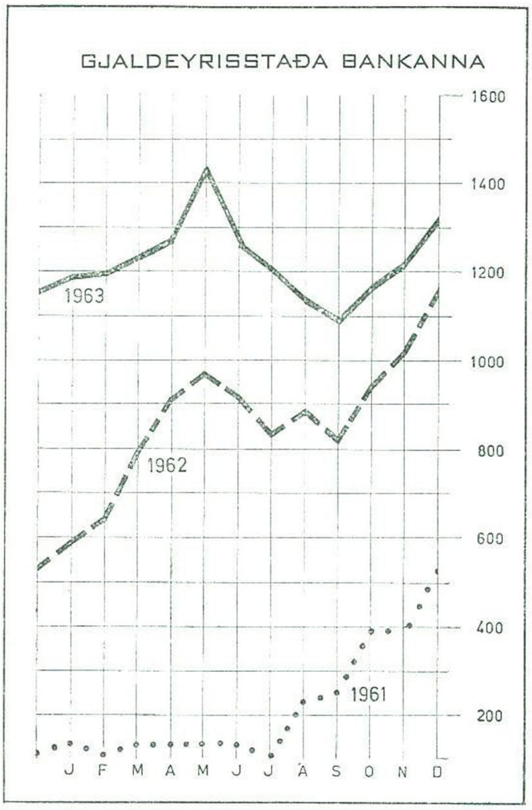

Íslendinga. Innflutningur jókst mun meira á árinu en útflutningur, en það leiddi til þess, að í stað mjög hagstæðs greiðslujafnaðar á árinu 1962 varð nú verulegur halli á greiðsluviðskiptunum við útlönd. Þótt útflutningsframleiðslan ykist hægar en á árunum 1961 og 1962, verður ekki annað sagt en að árið 1963 hafi einnig að þessu leyti verið hagstætt. Heildarverðmæti útflutningsins jókst um 418 millj. miðað við árið áður eða um tæp 12%, en þó lækkuðu birgðir útflutningsafurða í landinu ekki um meira en 53 millj. kr. Innflutningurinn jókst hins vegar miklu örar eða um 879 millj., sem er tæplega 23% aukning. Mikil aukning innflutnings á skipum átti þó nokkurn þátt í þessari aukningu, en séu skip og flugvélar undantekin, jókst heildarverðmæti innflutnings á árinu 1963 um 19%. Orsakanna að þessum stóraukna innflutningi er að leita í aukinni eftirspurn innan lands, bæði vegna vaxandi fjárfestingar og aukinnar neyzlu.

Samkvæmt skýrslum Hagstofunnar var vöruskiptajöfnuðurinn á árinu 1963 óhagstæður um 670 millj. kr., en á árinu 1962 var hann óhagstæður um 209 millj. kr. Í þessum tölum er reiknað með fob.-verði á útflutningi, en cif.-verði á innflutningi. Þótt þetta sé hin almenna venja, gefur það ekki réttan samanburð, þar sem í innflutningstölum eru innifalin flutningsgjöld, tryggingar og annar kostnaður. Sé bæði inn- og útflutningur reiknaður á fob.-verði, kemur í ljós, að vöruskiptajöfnuðurinn hefur verið óhagstæður á árinu 1963 um 265 millj. kr., en á sama hátt reiknað var hann hagstæður um 147 millj. kr. á árinu 1962. Þessi mikla breyting stafar að nokkru leyti af stóraauknum skipainnflutningi, eins og áður

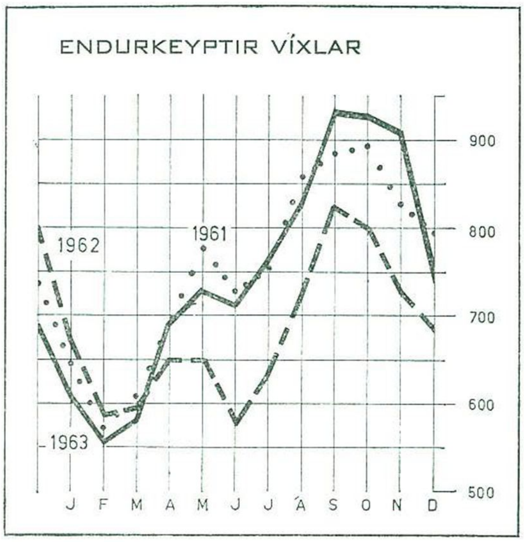

er sagt, en samtals var innflutningur skipa og flugvéla 183 millj. kr. meiri á árinu 1963 en árið áður. Voru alls flutt inn á árinu skip og flugvélar fyrir 378 millj. kr.

Enn sem komið er liggja aðeins fyrir frumáætlanir um greiðslujöfnuðinn í heild á árinu 1963, en samkvæmt þeim hefur viðskiptajöfnuður á vörum og þjónustu verið óhagstæður á árinu um nálægt 250 millj. kr. Segja má, að þessi tala sé sæmilegur mælikvarði á raunverulega afkomu þjóðarbúsins út á við á árinu. Er þetta miklu lakari afkoma en á árinu 1962, en þá reyndist greiðslujöfnuðurinn samkvæmt lokaskýrslum hagstæður um 355 millj. kr., svo að í heild sýnir samanburður þessara tveggja ára um 600 millj. kr. versnandi afkomu út á við. Er þá um leið lokið því stutta tímabili hagstæðs greiðslujafnaðar, sem Íslendingar áttu við að búa á árunum 1961 og 1962.

Þessi miklu umskipti til hins verra í greiðslujöfnuðinum við útlönd komu þó ekki fram í rýrnun gjaldeyrisstöðunnar á árinu 1963. Þvert á móti batnaði gjaldeyrisstaðan um 160 millj., og nam nettógjaldeyriseign bankanna í lok ársins 1.311 millj. kr. Mismunurinn í þróun gjaldeyrisstöðunnar annars vegar og greiðslujafnaðarins hins vegar nam nærri 400 millj. kr., og stafaði hann af því, hve mikið kom inn af lánsfé á árinu umfram afborganir. Alls námu erlendar lántökur á árinu 783 millj. kr., en afborganir 391 millj., svo að skuldir þjóðarbúsins til langs tíma erlendis hækkuðu um 392 millj. kr. Fór hér saman, að opinberar lántökur voru óvenju miklar á árinu, en jafnframt

AÐSTAÐA RÍKISSJÓÐS GAGNVART SEÐLABANKANUM

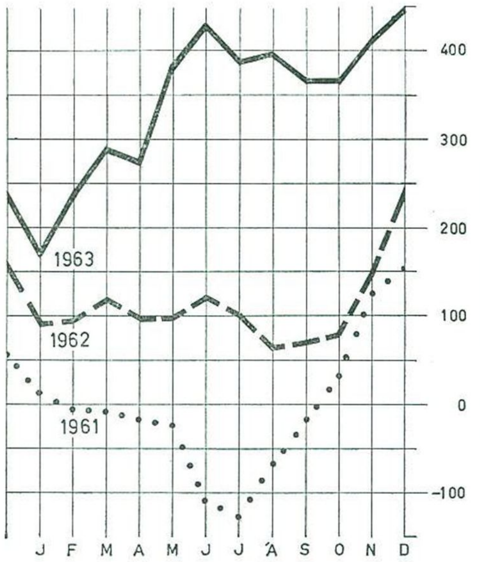

AÐSTAÐA PENINGASTOFNANA GAGNVART SEÐLABANKANUM

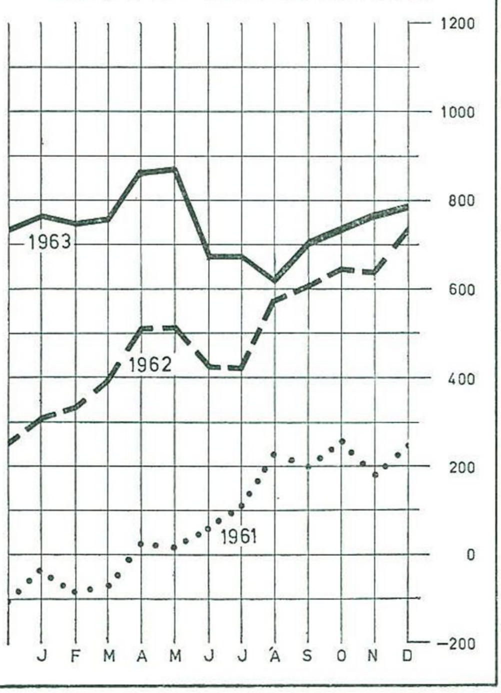

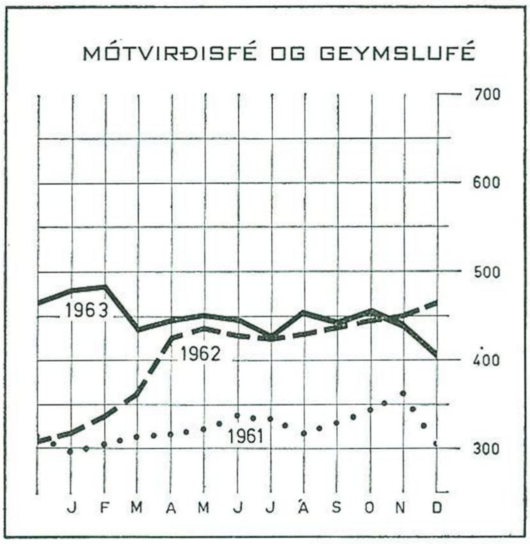

jukust lántökur einkaaðila einnig stórlega, einkum vegna skipakaupa. Stutt erlend vörukaupalán hækkuðu mjög ört fram yfir mitt árið, en frá því í september dró úr vexti þeirra, enda voru settar strangari reglur um notkun þeirra í því skyni að draga úr áhrifum þeirra innan lands. Heildarhækkun slíkra lána á árinu nam 78 millj. kr., en það var mun minni aukning en á árinu 1962.

PENINGAMÁLIN. Þróun peningamála á árinu 1963 varð mun óhagstæðari en árin tvö á undan, og einkenndist hún af hinni miklu þenslu innan lands annars vegar, en hins vegar af versnandi greiðslustöðu við útlönd. Aukning innlána varð nú mun minni en árið áður samfara því sem heildarútlán jukust mjög mikið. Mikill munur var á þróuninni fyrra og síðara misseri. Fram um mitt ár jukust bæði innlán og útlán mjög ört. Þegar kom fram á haustið, fór mjög að þrengja að, aukning innlána og útlána stöðvaðist, og þrengdi að um greiðslugetu banka og fyrirtækja. Verður nú rætt um helztu þætti peningamálanna, en síðan vikið að stefnunni í peningamálum í heild og þeim vandamálum, sem nú er við að etja.

Staðan á innlendum reikningum við Seðlabankann batnaði um 92 millj. á árinu 1963, og var það að mestu leyti að þakka batnandi stöðu ríkissjóðs. Á hinn bóginn minnkaði mótvirðisfé um 61 millj. kr. vegna aukinna lána af mótvirði innflutnings landbúnaðarvara frá Bandaríkjunum. Aðstaða banka og annarra peningastofnana við Seðlabankann versnaði um 10 millj. kr.. en hafði batnað um 592 millj. árið 1962. Helztu hreyfingarnar á viðskiptum bankakerfisins við Seðlabankann voru sem hér segir:

Skuldir bankanna vegna endurkaupa á afurðavíxlum hækkuðu um 64 millj. kr., og stafaði sú hækkun svo til öll af auknum endurkaupum landbúnaðar-

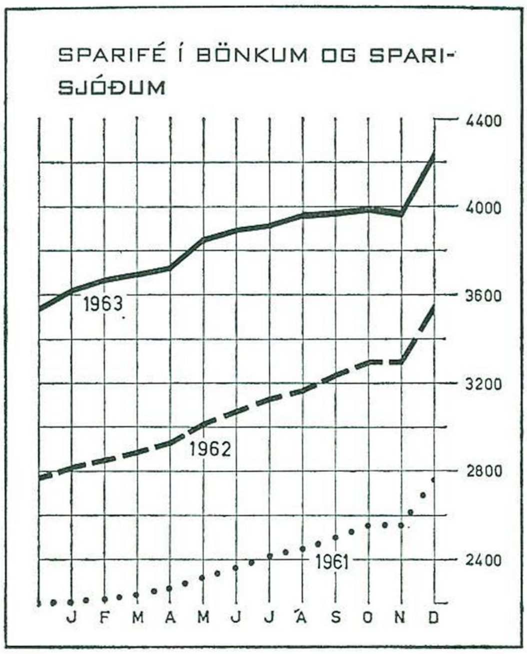

1. tafla. Gjaldeyrisstaða bankanna.

Í þús. kr.	Erl. bankar, verðbréf og mynt, nettó (1)	Erlendir víxlar, nettó (2)	Skuld við Alþjóðagjaldeyrissjóðinn (3)	Skuld við Evrópusjóðinn (4)	Staða í frjálsum gjaldeyri samtals (5)	Staða í vöruskiptagjaldeyri (6)	Gjaldeyrisstaða samtals: Skv. gengi á hverjum tíma (7)	Gjaldeyrisstaða samtals: Umreiknað skv. núverandi gengi (8)
Árslok 1956	67,5	27,9	—	—	95,4	÷ 33,4	62,0	163,9
— 1957	10,0	22,4	—	—	32,4	÷ 17,8	14,6	38,4
— 1958	100,9	7,3	—	—	108,2	÷ 21,7	86,5	228,5
— 1959	÷ 46,4	6,0	—	—	÷ 40,4	÷ 14,0	÷ 54,4	÷143,7
— 1960	502,0	25,4	÷260,3	÷266,0	1,1	111,2	112,3	126,9
1961:								
Janúar	534,5	16,8	÷260,3	÷266,0	25,0	108,9	133,9	151,3
Febrúar	512,1	36,3	÷260,3	÷266,0	22,1	87,2	109,3	123,5
Marz	579,0	24,2	÷260,3	÷266,0	76,9	54,1	131,0	148,0
Apríl	602,1	19,6	÷260,3	÷266,0	95,4	36,1	131,5	148,6
Maí	627,0	20,1	÷260,3	÷266,0	120,8	12,7	133,5	150,7
Júní	680,7	7,7	÷260,3	÷266,0	162,1	÷ 28,6	133,5	150,8
Júlí	669,5	29,0	÷260,3	÷266,0	172,2	÷ 67,4	104,8	118,4
Ágúst	848,2	41,9	÷294,5	÷301,0	294,6	÷ 64,2	230,4	230,4
September	887,2	44,5	÷294,5	÷301,0	336,2	÷ 85,5	250,7	250,7
Október	1.026,8	21,4	÷294,5	÷301,0	452,7	÷ 63,6	389,1	389,1
Nóvember	1.045,5	5,9	÷294,5	÷301,0	455,9	÷ 62,3	393,6	393,6
Desember	1.066,0	11,3	÷294,5	÷215,0	567,8	÷ 41,2	526,6	526,6
1962:								
Janúar	1.010,7	41,6	÷294,5	÷107,5	650,3	÷ 63,4	586,9	586,9
Febrúar	1.031,4	÷ 27,8	÷294,5	—	709,1	÷ 70,0	639,1	639,1
Marz	1.135,5	÷ 33,7	÷294,5	—	807,3	÷ 20,2	787,1	787,1
Apríl	1.220,0	÷ 43,8	÷294,5	—	881,7	19,5	901,2	901,2
Maí	1.223,0	÷ 31,9	÷294,5	—	896,6	66,9	963,5	963,5
Júní	1.178,8	÷ 96,2	÷208,5	—	874,1	37,8	911,9	911,9
Júlí	1.145,1	÷110,3	÷208,5	—	826,3	3,8	830,1	830,1
Ágúst	1.209,1	÷115,0	÷208,5	—	885,6	÷ 6,6	879,0	879,0
September	1.076,2	÷120,8	÷122,5	—	832,9	÷ 16,6	816,3	816,3
Október	1.148,2	÷134,2	÷122,5	—	891,5	41,5	933,0	933,0
Nóvember	1.216,9	÷125,0	÷122,5	—	969,4	41,3	1.010,7	1.010,7
Desember	1.381,9	÷147,4	÷122,5	—	1.112,0	38,0	1.150,0	1.150,0
1963:								
Janúar	1.323,9	÷114,5	—	—	1.209,4	÷ 26,5	1.182,9	1.182,9
Febrúar	1.315,4	÷137,5	—	—	1.177,9	14,4	1.192,3	1.192,3
Marz	1.341,6	÷139,1	—	—	1.202,5	24,3	1.226,8	1.226,8
Apríl	1.362,2	÷148,9	—	—	1.213,3	53,5	1.266,8	1.266,8
Maí	1.447,1	÷160,1	—	—	1.287,0	134,4	1.421,4	1.421,4
Júní	1.313,4	÷161,0	—	—	1.152,4	103,6	1.256,0	1.256,0
Júlí	1.210,0	÷155,0	—	—	1.055,0	146,5	1.201,5	1.201,5
Ágúst	1.142,5	÷117,8	—	—	1.024,7	105,7	1.130,4	1.130,4
September	1.131,8	÷126,7	—	—	1.005,1	76,8	1.081,9	1.081,9
Október	1.194,9	÷116,1	—	—	1.078,8	75,3	1.154,1	1.154,1
Nóvember	1.257,3	÷123,3	—	—	1.134,0	70,8	1.204,8	1.204,8
Desember	1.357,3	÷131,6	—	—	1.225,7	85,6	1.311,3	1.311,3

Skýringar við 1. töflu. Allar tölur í töflunni, að undanskildum 8. lið, eru miðaðar við skráð gengi á hverjum tíma, þ. e. tölur frá árslokum 1956 til janúarloka 1960 eru miðaðar við skráð gengi fyrir gengisbreytinguna í febrúar 1960, en tölur frá og með ágúst 1961 eru miðaðar við gengi eftir 4. ágúst 1961. Ef umreikna á eldri tölur til núverandi gengis, þarf að margfalda tölur fyrir tímabilið 1956—1959 með 264,1, en með 113,0 fyrir tímabilið 1960—júlí 1961.

1. liður töflunnar sýnir aðstöðu bankanna gagnvart erlendum bönkum, verðbréfaeign, gulleign Seðlabankans, gullframlag til Alþjóðagjaldeyrissjóðsins, seðla og erlenda mynt.
2. liður sýnir nettóeign bankanna af víxlum og ávísunum, sem greiðast eiga í erlendum gjaldeyri.

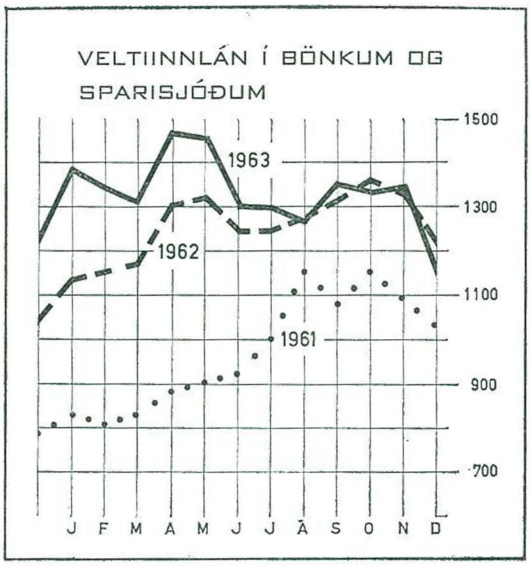

afurðavíxla. Birgðir sjávarafurða voru hins vegar nokkru minni en árið áður og upphæð endurkaupa í árslok svipuð. Fyrir utan endurkaupin batnaði staða banka og sparisjóða við Seðlabankann um 41 millj. kr., en staða fjárfestingarlánastofnana batnaði um13 millj. kr.

Þótt tiltölulega lítil breyting hafi átt sér stað á heildarstöðu bankakerfisins gagnvart Seðlabankanum á árinu, urðu mjög verulegar breytingar á einstökum liðum þessara viðskipta og þar með á raunverulegri aðstöðu bankanna. Lausafjárstaða bankanna var mjög góð í upphafi ársins, og vegna hagstæðrar innlánsþróunar hélzt hún sterk þangað til í júnímánuði. Brá þá mjög til hins verra, og voru lausar innstæður bankakerfisins hjá Seðlabankanum nærri því 180 millj. kr. lægri í júnílok en í ársbyrjun. Hélzt greiðslustaða bankanna þröng úr því til áramóta, og voru lausar innstæður bankanna þá ekki nema 124 millj. eða 147 millj. kr. lægri en í ársbyrjun. Bönkum þeim, sem komizt höfðu í stuttar skuldir við Seðlabankann, tókst þó að miklu leyti að greiða þær fyrir áramót, en reikningsskuldir og lán gegn verðbréfum voru samtals 2 millj. kr. í árslok, en 4 millj. í lok ársins 1962. Jafnframt þessu jukust bundnar innstæður í Seðlabankanum um 235 millj. á árinu 1963, og átti sú aukning meginþátt í því að koma í veg fyrir verulega rýrnun gjaldeyrisstöðunnar á árinu og veita nauðsynlegt aðhald um útlán bankanna, sem þó hafði ekki veruleg áhrif fyrr en síðara hluta ársins.

Staða ríkissjóðs og ríkisstofnana gagnvart Seðlabankanum batnaði verulega á árinu 1963. Var þetta að mestu leyti að þakka góðri afkomu ríkissjóðs, enda hafði mikill innflutningur í för með sér hækkun ríkistekna. Átti þetta nokkurn, en þó alls ónógan þátt í því að vega á móti aukinni þenslu. Að vísu var innstæða á aðalviðskiptareikningi

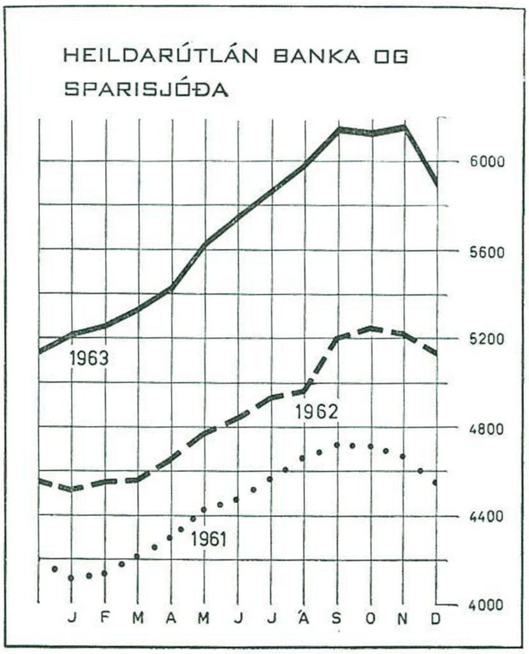

ríkissjóðs við Seðlabankann 21 millj. kr. lægri í árslok 1963 en í lok fyrra árs, en þá höfðu verið færðar 100 millj. af tekjuafgangi ársins 1962 á sérstakan reikning á nafni Jöfnunarsjóðs samkvæmt lögum nr. 41/1932. Þá átti það einnig þátt í betri stöðu ríkissjóðs og ríkisstofnana, að verulegt ónotað lánsfé var á reikningi ríkissjóðs um áramótin; aftur á móti hækkuðu verðbréfaskuldir, en þar var að miklu leyti um að ræða formbreytingar á viðskiptum ríkissjóðs við Seðlabankann.

Eins og áður segir, átti sér stað mikil þensla í viðskiptum bankakerfisins á árinu 1963, og varð hlutfallið á milli aukningar útlána annars vegar og innlána hins vegar mun óhagstæðara en undanfarin ár. Aukning spariinnlána í bönkum og sparisjóðum nam samtals 724 millj. kr. á móti 772 millj. kr. aukningu á árinu 1962. Umskiptin urðu þó raunverulega skarpari en þessar tölur bera með sér, því að fyrra helming ársins 1963 var aukning spariinnlána mun meiri en árið áður, en síðara helm-

SEÐLAVELTA

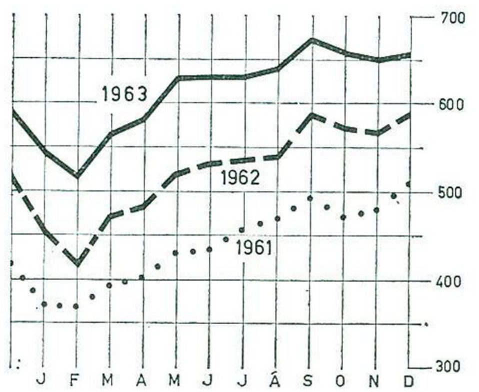

PENINGAMAGN

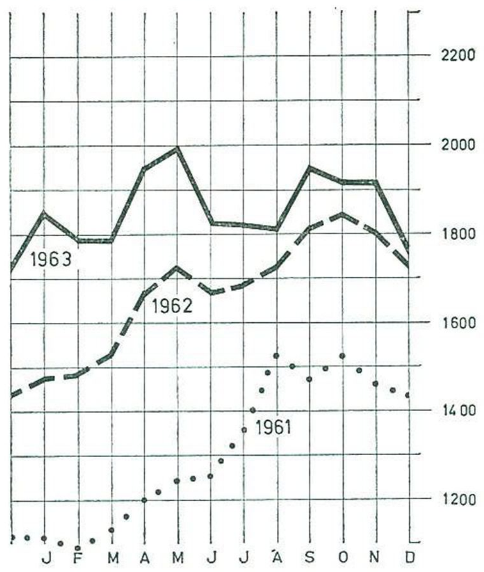

ing ársins skipti mjög til hins verra, og aukningin stöðvaðist svo að segja alveg frá því í ágúst, ef frá er talin hækkun vegna vaxtagreiðslna í desember. Hliðstæða sögu er að segja um veltiinnlánin, en þau jukust mjög mikið fram í lok maí, en lækkuðu síðan og voru í árslok 64 millj. kr. lægri en í upphafi ársins. Er þetta glöggt merki minnkandi greiðslugetu, enda jókst peningamagn í heild, þ. e. a. s. veltiinnlán og seðlavelta, að heita má ekkert á árinu.

Útlánaaukning banka og sparisjóða á árinu 1963 nam 762 millj. kr., en það er tæplega 15% aukning. Aftur á móti jukust heildarinnstæður aðeins um 660 millj. kr., svo að útlánaaukningin var 102 millj. meiri en aukning innlána. Er þetta miklu óhagstæðari útkoma en árin tvö á undan, en þá var aukning innlána verulega umfram útlánaaukningu, og speglaðist sú þróun í batnandi stöðu bankakerfisins gagnvart Seðlabankan-

um og vaxandi gjaldeyrisforða. Verður nú nokkru nánar vikið að heildarþróun peninga- og gjaldeyrismála á árinu 1963 og þeirri miklu breytingu, sem þá átti sér stað í efnahagsmálum þjóðarinnar.

ÁHRIF VAXANDI ÞENSLU OG KAUPHÆKKANA. Í síðustu ársskýrslu Seðlabankans var á það bent, að útlit væri fyrir, að greiðslujöfnuðurinn við útlönd á árinu 1963 yrði óhagstæðari en verið hafði undanfarin tvö ár. Enn fremur var lögð áherzla á það að gera þyrfti ráðstafanir til þess að hamla gegn vaxandi þenslu eftirspurnar og koma á festu í kaupgjaldsmálum. Vonir stóðu til, að með sæmilegu aðhaldi í þessum efnum gæti tekizt að halda þolanlegu jafnvægi út á við og á vinnumarkaðinum á árinu 1963 þrátt fyrir þær miklu framkvæmdir, sem fyrirsjáanlegar voru bæði hjá einkaaðilum og innan framkvæmdaáætlunar ríkisins.

Eftir því sem á árið leið, kom skýrar í ljós, að aukning eftirspurnar yrði meiri og örari en áætlað hafði verið, og birtist það í stórauknum innflutningi, vinnuaflsskorti og óeðlilegri hækkun fasteignaverðs. Áframhaldandi launahækkanir og mikil lánsfjárþensla átti hvort tveggja þátt í þessari þróun. Við þetta bættist svo vaxandi ótti við áframhaldandi hækkanir kaupgjalds og verðlags. Þenslan jókst þannig stig af stigi fyrir áhrif tekjuaukningar annars vegar, en vaxandi vantrúar á framtíðarverðgildi peninga hins vegar. Jók þetta mjög á spennuna á vinnumarkaðinum og ýtti undir fjárfestingu einkaaðila.

Nauðsynlegar ráðstafanir voru ekki gerðar í peningamálum til þess að hamla á móti þessari þróun fyrra helming ársins 1963. Nægilegt fjármagn var því fyrir hendi til þess, að eftirspurnarþenslan gæti þróazt ört. Staða bankakerfisins gagnvart Seðlabankanum var hagstæð og sparifjáraukning mikil framan af árinu, og ýtti þetta hvort tveggja undir mikla útlánaaukningu viðskiptabanka og sparisjóða. Auk þess var lausafjárstaða fyrirtækja og almennings óvenjulega rúm fyrra helming ársins vegna góðrar afkomu og mikillar aukningar bankainnstæðna á undanförnum árum. Við þetta bættist svo stóraukin notkun greiðslufrests erlendis samfara auknum innflutningi. Þegar verðbólguóttinn fór að grípa um sig, voru því framan af nægir fjármunir fyrir hendi til þess, að eftirspurnin gæti aukizt hröðum skrefum. Þetta fór hins vegar að smábreytast, eftir að komið var fram yfir mitt árið, og kom þar bæði til hin almenna þróun á peninga-

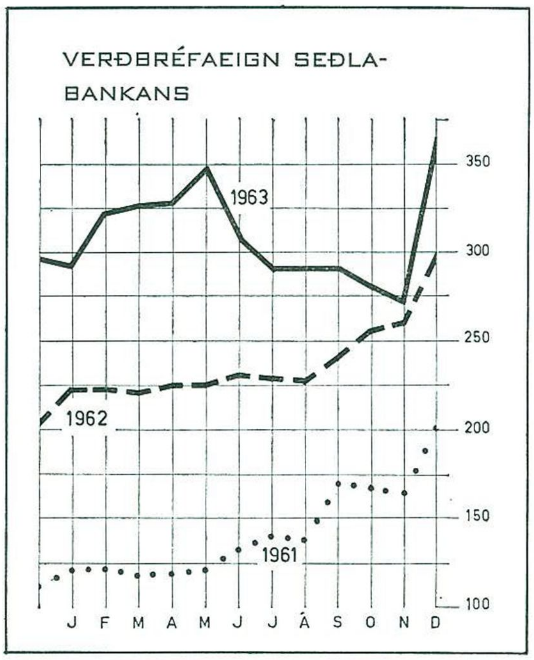

markaðinum og nýjar aðgerðir í peningamálum.

Þegar kom fram í september, var af hálfu Seðlabankans og ríkisstjórnarinnar gerð tilraun til þess að hamla nokkuð á móti þenslunni með peningalegum aðgerðum. Samkomulag var gert milli Seðlabankans og viðskiptabankanna um aðhald í útlánum, en jafnframt var vaxtakjörum þeim, sem viðskiptabankarnir búa við hjá Seðlabankanum, breytt í því skyni að skapa meira aðhald í þessum efnum. Enn fremur voru settar strangari reglur um notkun greiðslufrests erlendis vegna innfluttra vara. Var heimild til notkunar greiðslufrests felld niður varðandi nokkra vöruflokka, en þrengri reglur settar um aðra, einkum að því er varðar lánstíma.

Hinn vaxandi lánsfjárskortur, sem fór að setja svip sinn á efnahagsstarfsemina, þegar á árið leið, átti þó aðrar djúptækari orsakir. Hin mikla þensla samfara síhækkandi kaupgjaldi þrengdi æ meir að greiðslugetu fyrirtækja. Mörg þeirra festu rekstrarfé sitt að verulegu leyti í ógætilegum fjárfestingum af ótta við áframhaldandi verðhækkanir, en jafnframt hækkaði rekstrarkostnaður, svo að það rekstrarfé, sem eftir var, hrökk skemmra en áður. Samtímis þrengdi að í viðskiptabönkunum, en staða þeirra gagnvart Seðlabankanum versnaði mjög í júnímánuði og hélzt síðan erfið út árið. Átti stöðvun innlánsaukningar meginþátt í vaxandi þrengingum á lánsfjármarkaðinum, en aukning innlána frá maílokum til áramóta var innan við fjórða hluta þess, sem hún hafði verið á sama tímabili árið áður. Síðast á árinu urðu svo enn miklar kauphækkanir, sem juku þá rekstrarfjárörðugleika, sem áður voru farnir að segja til sín.

Úr þeim erfiðleikum, sem þannig hafa skapazt, verður ekki bætt með einföldum hætti. Útlánaaukning bankanna umfram þann raunverulega sparnað, sem á sér stað með nýjum innlánum, mundi aðeins leiða til nýrrar peningaþenslu úr Seðlabankanum og rýrnandi gjaldeyrisstöðu. Menn verða að horfast í augu við þá staðreynd, að hin mikla þensla, sem átti sér stað hér á landi á árinu 1963 og einkenndist bæði af víxlhækkunum kaupgjalds og verðlags og ört vaxandi neyzlu og fjárfestingarkapphlaupi, hefur skapað margvíslegt efnahagslegt tjón, sem aðeins er hægt að bæta úr á löngum tíma. Einna ljósast kemur þetta fram á lánsfjármarkaðnum. Þannig hafa verðhækkanirnar dregið úr sparifjármyndun, eytt rekstrarfé fyrirtækja og rýrt verðgildi fjárfestingarsjóða og hvers konar sparnaðar og kippt þannig fótum undan heilbrigðum framkvæmdum og uppbyggingu. Það þarf reyndar engan að undra, þótt svo fari, þegar reynt er að eyða meiru en aflast. Mismunurinn hlýtur að koma fram í því, að minna sé afgangs til þess að búa í haginn fyrir framtíðina. Hinar miklu launahækkanir á árinu 1963 ásamt þeirri aukningu neyzlu, sem þeim hafa verið samfara, hljóta því að skapa þá nauðsyn, að dregið sé úr fjárfestingu og framkvæmdum frá því sem verið hefur.

Annað vandamál, sem horfast verður í augu við, eru áhrif hins stórhækkaða framleiðslukostnaðar á samkeppnisaðstöðu atvinnuveganna út á við. Fyrir ári síðan þótti ástæða til þess að varpa fram þeirri spurningu, hvort útflutn-

ingsatvinnuvegirnir gætu borið þær kauphækkanir, sem þá voru orðnar. Síðan hefur almennt kaupgjald í landinu hækkað um nærri 30%. Áframhaldandi verðhækkanir útflutningsafurða hafa bætt hér nokkuð úr skák, en þó hefur nú eftir áramótin þótt óhjákvæmilegt, að ríkissjóður bætti nokkrum greinum sjávarútvegsins upp hluta þeirra miklu kauphækkana, sem þær hafa þurft að taka á sig. Með þessu hefur tekizt að forða stóráföllum, en því fer vafalaust fjarri, að íslenzkir atvinnuvegir hafi nú þá samkeppnisaðstöðu, sem æskileg væri fyrir heilbrigða þróun þjóðarbúskaparins. Á þetta ekki eingöngu við nokkrar greinar sjávarútvegsins, heldur einnig aðrar atvinnugreinar, t. d. í iðnaði og samgöngum, sem í beinastri samkeppni eru við erlendar vörur og þjónustu. Hér er því sannarlega teflt á tæpasta vað, ef ekki á að draga úr framleiðsluaukningu og hagvexti.

Áframhald þeirrar þróunar, sem hér hefur verið lýst, mundi því augljóslega skapa ófyrirsjáanlega örðugleika fyrir alla afkomu þjóðarbúsins, og setja allt það í hættu, sem mest kapp hefur verið lagt á að tryggja á undanförnum árum: atvinnuöryggi launþega, uppbyggingu atvinnuveganna og efnahagslegt sjálfstæði þjóðarinnar.

Ýmislegt bendir til, að nú geti gefizt betra tækifæri en um langt skeið undanfarið til þess að snúa af þessari braut, þar sem sú alda verðhækkana, sem hófst í kjölfar kaupgjaldshækkana síðasta árs nálgast nú hámark, og almennari skilningur virðist ríkja á nauðsyn þess að koma í veg fyrir að slík alda rísi á ný. Hér er því komið að krossgötum, þar sem leita verður nýrra leiða til þess að koma á jafnvægi í efnahagsmálum. Þótt eðlilegt sé, að megináherzla verði þá lögð á almenna launa- og verðlagsstöðvun vegna þess, hve alvarleg þróunin hefur verið í þeim efnum, má hitt ekki gleymast, að án heilbrigðrar stefnu í peningamálum og fjármálum ríkisins, er tryggi viðunandi jafnvægi á milli framboðs og eftirspurnar í heild, eru allar stöðvunarleiðir í launa- og verðlagsmálum líklegar til að enda í ófæru fyrr eða síðar. Reynsla Íslendinga og fjölda annarra þjóða hefur sýnt, að ókleift er að sameina til lengdar stöðugt verðlag ásamt nægri atvinnu, nema saman fari aðhald í verðlags- og launamálum annars vegar og í peninga- og fjármálum hins vegar. Almennur skilningur á þessum meginatriðum er því nauðsynlegur grundvöllur nýrrar og heilbrigðari stefnu í efnahagsmálum.

2. tafla. Yfirlitstölur úr reikningum banka og sparisjóða.

Í millj. kr.	Peningamagn (seðlar og tékkareikningar) (1)	Sparifé (að frádregnum innstæðum í ávísanabókum) (2)	Mótvirðisfé og geymslufé (3)	Heildarútlán viðskiptabanka og sparisjóða (4)	Lán Seðlab. til ríkissjóðs og fjárfest.l.st. nettó (5)	Gjaldeyrisstaða bankanna (6)
Árslok 1956	770,5	1.234,4	234,5	2.463,0	150,3	62,1
„ 1957	891,6	1.396,6	280,1	2.744,6	167,0	14,5
„ 1958	1.037,6	1.578,3	325,4	3.279,3	131,7	86,5
„ 1959	1.146,0	1.828,6	312,3	3.899,0	110,2	÷ 54,4
„ 1960	1.125,1	2.194,6	313,7	4.196,7	85,7	112,3
Mánaðarlok 1961:						
Janúar	1.123,2	2.196,9	296,9	4.114,7	132,7	133,9
Febrúar	1.101,8	2.211,4	305,2	4.132,3	149,8	109,3
Marz	1.143,2	2.230,6	313,2	4.213,1	163,8	131,0
Apríl	1.210,0	2.261,3	315,6	4.293,8	147,8	131,5
Maí	1.253,7	2.310,6	322,8	4.429,3	151,8	133,5
Júní	1.265,9	2.351,9	336,6	4.474,8	247,0	133,5
Júlí	1.371,0	2.402,1	333,4	4.568,6	277,4	104,8
Ágúst	1.538,3	2.435,7	317,6	4.659,9	266,3	230,4
September	1.487,9	2.485,7	329,4	4.713,4	300,4	250,7
Október	1.533,1	2.540,5	346,0	4.714,4	323,1	389,1
Nóvember	1.470,9	2.551,2	361,1	4.667,1	256,6	393,6
Desember	1.448,4	2.743,2	305,8	4.547,9	344,8	526,6
Mánaðarlok 1962:						
Janúar	1.483,2	2.791,3	314,9	4.507,8	409,7	586,9
Febrúar	1.487,0	2.828,4	334,7	4.538,4	418,2	639,1
Marz	1.534,6	2.860,9	359,0	4.549,4	415,5	722,7
Apríl	1.672,3	2.907,6	421,7	4.638,3	427,8	901,2
Maí	1.733,1	2.985,4	433,9	4.750,0	436,3	963,5
Júní	1.679,4	3.042,4	425,2	4.823,5	428,2	911,9
Júlí	1.693,1	3.100,1	422,1	4.922,7	456,5	830,1
Ágúst	1.732,7	3.139,2	426,1	4.952,6	492,5	879,0
September	1.823,9	3.205,7	433,0	5.195,6	477,6	816,3
Október	1.854,6	3.267,3	441,4	5.239,6	500,5	933,0
Nóvember	1.813,4	3.270,0	448,3	5.210,5	417,7	1.010,7
Desember	1.740,0	3.514,9	462,2	5.132,9	392,4	1.150,0
Mánaðarlok 1963:						
Janúar	1.859,3	3.589,6	477,0	5.202,4	473,9	1.182,9
Febrúar	1.803,7	3.636,8	481,5	5.247,0	435,5	1.192,3
Marz	1.802,4	3.662,7	432,2	5.315,6	376,2	1.226,8
Apríl	1.965,4	3.690,3	442,8	5.412,0	397,5	1.266,8
Maí	2.006,6	3.813,6	450,2	5.605,4	302,5	1.421,4
Júní	1.843,1	3.862,5	442,7	5.738,1	238,4	1.256,0
Júlí	1.837,9	3.932,2	428,5	5.850,7	249,4	1.201,5
Ágúst	1.827,4	3.950,5	451,1	5.972,6	248,7	1.130,4
September	1.940,0	3.955,6	448,5	6.134,5	270,7	1.081,9
Október	1.908,6	3.976,1	457,4	6.121,4	263,4	1.154,1
Nóvember	1.908,8	3.952,8	444,8	6.142,3	170,9	1.204,8
Desember	1.751,0	4.239,2	400,8	5.895,4	232,3	1.311,3

1) Peningamagn: Samanlögð seðlavelta, innstæður í sparisjóðsávísanareikningum og hlaupareikningum viðskiptabanka og sparisjóða að frádregnu geymslufé vegna innflutnings og enn fremur hlaupareikningsinnstæður í Seðlabankanum aðrar en innstæður ríkissjóðs og mótvirði bandarískra vörukaupalána (P.L. 480 lána).
2) Mótvirðisfé og geymslufé: Auk mótvirðisfjár á reikningum Seðlabankans er hér með talið mótvirði bandarískra vörukaupalána og geymslufé vegna innflutnings.
3) Heildarútlán: Sama tala og í 9. dálki 4. töflu.
4) Lán Seðlabanka til ríkissjóðs og fjárfestingarlánastofnana, nettó: Samanlagðar tölur úr 2., 5. og 6. dálki í 3. töflu.
5) Gjaldeyrisstaða bankanna: Sama tala og í 7. dálki í 1. töflu.

3. tafla. Úr reikningum Seðlabankans.

Í millj. kr.	Seðla-velta (1)	Aðstaða ríkissj. og ríkisstofn. (nettó) (2)	Endurk. víxlar (3)	Aðstaða banka og sparisjóða (nettó) (4)	Aðstaða fjárfest.-lánastofnana (nettó) (5)	Verð-bréf (6)	Mótvirðisfé (7)
Árslok 1956	347,9	÷ 70,9	÷ 416,2	÷ 92,7	÷ 44,2	÷ 35,2	190,4
„ 1957	362,8	÷ 76,9	÷ 457,8	÷ 79,1	÷ 46,5	÷ 43,6	198,1
„ 1958	407,4	÷ 40,8	÷ 644,6	÷ 74,1	÷ 39,1	÷ 51,8	207,8
„ 1959	412,2	23,2	÷ 857,5	÷ 83,0	÷ 37,9	÷ 95,5	226.9
„ 1960	414,0	55,4	÷ 737,2	÷ 76,2	÷ 28,8	÷ 112,3	232,2
Mánaðarlok 1961:							
Janúar	369,7	12,3	÷ 643,5	÷ 11,2	÷ 23,5	÷ 121,5	219,3
Febrúar	367,7	÷ 6,5	÷ 572,1	÷ 62,2	÷ 21,4	÷ 121,9	226,1
Marz	391,6	÷ 8,1	÷ 609,8	÷ 30,3	÷ 37,0	÷ 118,7	232,9
Apríl	401,6	÷ 17,6	÷ 692,4	34,2	÷ 10,8	÷ 119,3	235,4
Maí	429,0	÷ 24,1	÷ 738,3	24,3	÷ 4,7	÷ 123,0	240,3
Júní	434,1	÷ 110,2	÷ 714,5	66,0	÷ 4,5	÷ 132,2	242,4
Júlí	455,5	÷ 126,4	÷ 754,1	121,3	÷ 10,6	÷ 140,4	242,2
Ágúst	470,5	÷ 66,5	÷ 858,2	285,3	÷ 61,0	÷ 138,8	231,0
September	493,2	÷ 15,8	÷ 885,0	314,9	÷ 114,5	÷ 169,7	239,5
Október	471,5	33,2	÷ 892,5	447,4	÷ 190,0	÷ 166,3	248,8
Nóvember	479,6	126,7	÷ 829,1	398,2	÷ 218,6	÷ 164,7	256,3
Desember	509,9	154,6	÷ 794,7	543,7	÷ 297,7	÷ 201,7	205,2
Mánaðarlok 1962:							
Janúar	451,0	88,7	÷ 666,6	582,7	÷ 277,3	÷ 221,1	214,2
Febrúar	439,2	92,3	÷ 585,2	617,8	÷ 288,8	÷ 221,7	232,4
Marz	468,0	115,2	÷ 594,0	699,1	÷ 312,0	÷ 218,8	254.9
Apríl	478,6	94,9	÷ 648,3	804,4	÷ 299,2	÷ 223,5	306,0
Maí	515,8	94,5	÷ 647,4	814,2	÷ 306,7	÷ 224,1	328,3
Júní	527,9	117,0	÷ 575,4	736,8	÷ 315,3	÷ 229,9	327,7
Júlí	532,2	98,1	÷ 629,7	743,3	÷ 327,4	÷ 227,2	330,1
Ágúst	535,7	60,8	÷ 719,0	895,5	÷ 327,6	÷ 225,7	344.6
September	583,8	65,0	÷ 822,3	909,0	÷ 307,6	÷ 238,8	358,2
Október	568,5	75,7	÷ 798,6	962,6	÷ 322,2	÷ 253,9	366,1
Nóvember	563,6	143,2	÷ 724,8	936,2	÷ 303,0	÷ 257,9	367,8
Desember	583,8	234,1	÷ 682,3	1.057,9	÷ 331,8	÷ 294,6	391,2
Mánaðarlok 1963:							
Janúar	540,9	167,4	÷ 606,0	1.113,0	÷ 356,2	÷ 285,1	404,2
Febrúar	526,2	236,6	÷ 554,2	1.092,2	÷ 350,9	÷ 321,2	406,5
Marz	561,4	284,7	÷ 580,8	1.088,8	÷ 335,6	÷ 325,3	354,5
Apríl	577,4	269,0	÷ 687,3	1.196,5	÷ 340,3	÷ 326,2	357,2
Maí	624,6	365,0	÷ 726,1	1.184,7	÷ 321,1	÷ 346,4	354,7
Júní	626,4	412,2	÷ 707,8	1.009,8	÷ 343,0	÷ 307,6	351,5
Júlí	626,6	383,6	÷ 757,3	1.011,0	÷ 343,1	÷ 289,9	335,0
Ágúst	636,1	394,0	÷ 825,1	964,5	÷ 352,5	÷ 290,2	362,1
September	669,2	368,8	÷ 927,9	1.050,2	÷ 349,6	÷ 289,9	363,7
Október	653,7	368,8	÷ 921,3	1.081,2	÷ 354,4	÷ 277,9	375,4
Nóvember	646,9	415,6	÷ 905,8	1.075,6	÷ 316,7	÷ 269,8	357,5
Desember	654,4	440,7	÷ 746,6	1.099,4	÷ 319,2	÷ 353,8	330,1

1) Tölur í 2., 4. og 5. dálki sýna reikningsstöðu ríkissjóðs og ríkisstofnana, banka og sparisjóða og fjárfestingarlánastofnana við Seðlabankann.

2) Mótvirðisfé: Þarna er auk mótvirðisfjár á nafni ríkissjóðs og Framkvæmdabankans talið mótvirði bandarískra vörukaupalána (P.L. 480).

4. tafla. Úr reikningum viðskiptabanka og sparisjóða.

Í millj. kr.	Spariinnlán			Veltiinnlán (að meðtöldu geymslufé og innstæðum í ávísanabókum)			Útlán		
	Bankar*	Sparisjóðir	Samtals	Bankar*	Sparisjóðir	Samtals	Bankar*	Sparisjóðir	Samtals
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
Árslok 1956	959,8	274,6	1.234,4	453,8	12,7	466,5	2.196,6	266,4	2.463,0
„ 1957	1.079,6	317,0	1.396,6	596,1	14,8	610,9	2.444,9	299,7	2.744,6
„ 1958	1.194,6	383,7	1.578,3	723,5	23,8	747,3	2.915,1	364,2	3.279,3
„ 1959	1.378,0	450,6	1.828,6	779,5	37,9	817,4	3.449,3	449,7	3.899,0
„ 1960	1.672,1	522,5	2.194,6	760,9	29,4	790,3	3.712,4	484,3	4.196,7
Mánaðarlok 1961:									
Janúar	1.689,4	507,5	2.196,9	790,3	38,1	828,4	3.635,7	479,0	4.114,7
Febrúar	1.700,8	510,6	2.211,4	774,6	36,1	810,7	3.650,1	482,2	4.132,3
Marz	1.714,3	516,3	2.230,6	803,9	25,9	829,8	3.725,7	487,4	4.213,1
Apríl	1.740,7	520,6	2.261,3	854,6	31,1	885,7	3.800,6	493,2	4.293,8
Maí	1.778,1	532,5	2.310,6	872,2	32,4	904,6	3.930,8	498,5	4.429,3
Júní	1.811,2	540,7	2.351,9	889,1	34,4	923,5	3.967,9	506,9	4.474,8
Júlí	1.847,6	554,5	2.402,1	962,4	41,9	1.004,3	4.056,2	512,4	4.568,6
Ágúst	1.873,3	562,4	2.435,7	1.086,3	65,2	1.151,5	4.136,4	523,5	4.659,9
September	1.913,6	572,1	2.485,7	1.037,5	44,0	1.081,5	4.178,3	535,1	4.713,4
Október	1.946,6	593,9	2.540,5	1.108,4	47,5	1.155,9	4.156,3	558,1	4.714,4
Nóvember	1.957,8	593,4	2.551,2	1.049,9	42,9	1.092,8	4.103,7	563,4	4.667,1
Desember	2.101,9	641,3	2.743,2	990,9	43,2	1.034,1	3.973,4	574,5	4.547,9
Mánaðarlok 1962:									
Janúar	2.140,3	651,0	2.791,3	1.080,5	46,6	1.127,1	3.937,8	570,0	4.507,8
Febrúar	2.171,7	656,7	2.828,4	1.096,1	47,9	1.144,0	3.956,6	581,8	4.538,4
Marz	2.196,3	664,6	2.860,9	1.128,9	36,4	1.165,3	3.959,2	590,2	4.549,4
Apríl	2.227,3	680,3	2.907,6	1.245,5	53,1	1.298,6	4.035,4	602,9	4.638,3
Maí	2.288,7	696,7	2.985,4	1.258,9	53,0	1.311,9	4.132,9	617,1	4.750,0
Júní	2.335,0	707,4	3.042,4	1.180,8	56,9	1.237,7	4.187,9	635,6	4.823,5
Júlí	2.386,6	713,5	3.100,1	1.180,0	60,8	1.240,8	4.278,6	644,1	4.922,7
Ágúst	2.419,9	719,3	3.139,2	1.204,9	63,7	1.268,6	4.298,5	654,1	4.952,6
September	2.468,2	737,5	3.205,7	1.233,0	72,5	1.305,5	4.523,4	672,2	5.195,6
Október	2.514,0	753,3	3.267,3	1.286,4	65,6	1.352,0	4.553,2	686,4	5.239,6
Nóvember	2.516,3	753,7	3.270,0	1.251,8	69,4	1.321,2	4.514,8	695,7	5.210,5
Desember	2.703,5	811,4	3.514,9	1.151,9	62,0	1.213,9	4.420,6	712,3	5.132,9
Mánaðarlok 1963:									
Janúar	2.773,9	815,7	3.589,6	1.310,1	69,7	1.379,8	4.493,3	709,1	5.202,4
Febrúar	2.805,3	831,5	3.636,8	1.270,5	68,9	1.339,4	4.526,7	720,3	5.247,0
Marz	2.828,2	834,5	3.662,7	1.253,1	52,9	1.306,0	4.583,3	732,3	5.315,6
Apríl	2.844,2	846,1	3.690,3	1.398,6	61,9	1.460,5	4.670,7	741,3	5.412,0
Maí	2.946,1	867,5	3.813,6	1.386,3	61,9	1.448,2	4.848,7	756,7	5.605,4
Júní	2.991,9	870,6	3.862,5	1.229,6	65,7	1.295,3	4.966,4	771,7	5.738,1
Júlí	3.058,7	873,5	3.932,2	1.220,7	71,5	1.292,2	5.062,5	788,2	5.850,7
Ágúst	3.068,7	881,8	3.950,5	1.204,9	63,3	1.268,2	5.178,6	794,0	5.972,6
September	3.075,8	879,8	3.955,6	1.267,2	76,1	1.343,3	5.330,1	804,4	6.134,5
Október	3.095,6	880,5	3.976,1	1.253,8	71,2	1.325,0	5.310,8	810,6	6.121,4
Nóvember	3.077,4	875,4	3.952,8	1.271,1	64,7	1.335,8	5.335,2	807,1	6.142,3
Desember	3.299,4	939,8	4.239,2	1.083,5	66,7	1.150,2	5.085,5	809,9	5.895,4

1) Innlánin, eins og þau koma fram í töflunni, eru nettóinnlán, þ. e. að frádregnum innlánum stofnana hverrar hjá annarri.
2) Spariinnlán eru hér tilgreind að frádregnum innstæðum í sparisjóðsávísanabókum.
3) Með veltiinnlánum er talið geymslufé vegna innflutnings og innstæður í sparisjóðsávísanabókum.
* Sparisjóður Húsavíkur og Sparisjóður Húnavatnssýslu eru taldir með bönkunum.
Þar eð Samvinnusparisjóðnum hefur verið breytt í banka, eru tölur um hann innifaldar í tölum um bankana.

5. tafla. Innlán og útlán banka og sparisjóða.

	1959	1960	1961	1962	1963
Sparifé:					
Landsbanki	633,7	780,2	968,3	1.217,5	1.523,5
Útvegsbanki	311,2	375,0	442,3	559,8	643,5
Búnaðarbanki	224,5	279,4	351,0	439,7	514,7
Iðnaðarbanki	76,4	94,5	119,9	152,6	197,4
Verzlunarbanki	94,6	112,4	165,7	240,1	295,7
Samvinnubanki	37,6	30,6	54,7	93,8	124,6
Samtals	1.378,0	1.672,1	2.101,9	2.703,5	3.299,4
4 stærstu sparisjóðir	224,6	258,4	320,1	397,9	452,8
Aðrir sparisjóðir	226,0	264,1	321,2	413,5	487,0
Sparifé alls	1.828,6	2.194,6	2.743,2	3.514,9	4.239,2
Veltiinnlán:					
Landsbanki	354,7	388,2	546,3	630,8	479,5
Útvegsbanki	228,4	176,6	207,3	204,6	226,7
Búnaðarbanki	95,3	86,9	100,2	152,1	161,0
Iðnaðarbanki	42,2	39,0	44,4	51,1	72,3
Verzlunarbanki	58,9	58,5	72,2	79,2	91,7
Samvinnubanki	—	11,7	20,5	34,1	52,3
Samtals	779,5	760,9	990,9	1.151,9	1.083,5
4 stærstu sparisjóðir	21,5	13,5	22,2	36,0	36,2
Aðrir sparisjóðir	16,4	15,9	21,0	26,0	30,5
Veltiinnlán alls	817,4	790,3	1.034,1	1.213,9	1.150,2
Útlán:					
Landsbanki	1.893,3	1.946,8	2.086,1	2.292,5	2.606,4
(þar af erl. víxlar endurl.)	—	—	—	(171,4)	(166,2)
Útvegsbanki	880,0	987,0	991,1	1.005,8	1.155,6
Búnaðarbanki	382,4	447,3	460,3	544,1	601,4
Iðnaðarbanki	123,5	136,6	162,2	189,9	247,3
Verzlunarbanki	136,9	155,5	212,7	272,1	323,7
Samvinnubanki	33,2	39,2	61,0	116,2	151,1
Samtals	3.449,3	3.712,4	3.973,4	4.420,6	5.085,5
4 stærstu sparisjóðir	244,0	255,3	302,5	363,8	408,7
Aðrir sparisjóðir	205,7	229,0	272,0	348,5	401,2
Útlán alls	3.899,0	4.196,7	4.547,9	5.132,9	5.895,4

2. Starfsemi Seðlabankans

Í fyrra hluta þessarar skýrslu er rætt um efnahagsþróunina á árinu 1963 og þann þátt í starfsemi Seðlabankans, sem varðar stefnuna í peningamálum og efnahagsmálum almennt. Í þessum síðara hluta skýrslunnar verður hins vegar gerð nánari grein fyrir starfsemi Seðlabankans á árinu 1963 og þar á meðal rakin einstök atriði í ársreikningum bankans.

FYRIRGREIÐSLA VEGNA FRAMKVÆMDAÁÆTLUNAR. Í framhaldi af samkomulagi ríkisstjórnarinnar við viðskiptabankana og stærstu sparisjóðina um, að þeir legðu fram 15% af aukningu innlána á árinu 1963 til framkvæmda innan ramma framkvæmdaáætlunarinnar, tók Seðlabankinn að sér að annast innheimtu þessa fjár og sjá um endurlán þess til hinna ýmsu framkvæmda. Eru lánin veitt til 15 ára með 9,5% vöxtum. Í heild námu þessi framlög af innlánaaukningu ársins 1963 80,9 millj. kr. Var í árslok búið að ráðstafa samtals 58,7 millj. kr. af þessu fé, og hafði það gengið til Stofnlánadeildar landbúnaðarins, Keflavíkurvegar, skólabygginga, laxeldisstöðvar í Kollafirði og fóður- og fræframleiðslu í Gunnarsholti.

REGLUR UM INNSTÆÐUBINDINGU. Hinn 3. apríl 1963 ákvað bankastjórn Seðlabankans að breyta nokkuð reglunum um bindiskyldu innlánsstofnana. Var þessi breyting gerð jafnhliða því sem samið var við viðskiptabankana og nokkra sparisjóði um ráðstöfun á 15% af innlánsaukningu til sérstakra útlána, eins og að framan er getið. Aðalbreytingin er í því fólgin, að bindiskylda vegna innlánsaukningar var lækkuð úr 30% í 25%, og jafnframt var lágmarksbindiskylda lækkuð úr 3% í 2% af heildarinnstæðu. Jafnframt var sú breyting gerð á greiðsluskyldu vegna innlánsaukningar, að þær innlánsstofnanir, sem hafa 75 millj. kr. heildarinnstæðu eða meira, greiða nú bindinguna mánaðarlega, þannig að bindiskylda hvers mánaðar greiðist innan 15. dags næsta mánaðar. Þær stofnanir, sem hafa minna en 75 millj. kr. heildarinnstæðu, greiða eins og áður ársfjórðungslega hina bindiskyldu fjárhæð til Seðlabankans. Lágmarksbindingin er greidd hálfsárslega. Stofnanir, sem hafa ekki meira en 15 millj. kr. hámarksinnlán, hafa heimild til að greiða bindinguna, hvort heldur er vegna lágmarks- eða hámarksbindingar, í verðbréfum, sem bankinn telur gild.

ÁVÍSANAUPPGJÖR. Í febrúarmánuði 1962 var að frumkvæði Seðlabankans gerð sú breyting á reglum Samvinnunefndar banka og sparisjóða

um ávísanaviðskipti, að ákveðið var, að allar innstæðulausar ávísanir, sem bankarnir eignast, skyldu innheimtar með fullum innheimtutaxta lögmanna og að öðru leyti skyldi tekið harðar en áður á misferli við útgáfu ávísana. Hinn 9. nóvember sl. var framkvæmt skyndiuppgjör á ávísanaskiptum samkvæmt ákvörðun bankastjórnar Seðlabankans. Leiddi þetta uppgjör í ljós, að meira var um innstæðulausar ávísanir en búizt hafði verið við, þar sem fjöldi innstæðulausra ávísana reyndist vera 210, að upphæð samtals 5,8 millj. kr. Að þessu uppgjöri loknu tók Seðlabankinn að sér innheimtu hinna innstæðulausu ávísana, og var innheimtan framkvæmd samkvæmt reglum samvinnunefndar og meðal annars innheimt með fullum innheimtutaxta lögmanna. Eftir reynslu af þessu fyrsta skyndiuppgjöri er ríkjandi áhugi fyrir því að framkvæma slíkt uppgjör öðru hverju til aukins aðhalds við útgáfu ávísana, og fór annað slíkt uppgjör fram 21. febrúar 1964, og komu þar fram 129 innstæðulausar ávísanir samtals að upphæð 1,4 millj. kr.

REIKNINGSHREYFINGAR. Í árslok 1963 var niðurstöðutala á efnahagsreikningi Seðlabankans 3.622,6 millj. kr., en var í árslok 1962 3.573,1 millj. kr. og hafði því hækkað um 49,5 millj. kr., sem er mun minni hækkun en árið áður, en þá hækkaði niðurstöðutala efnahagsreiknings um 237,2 millj. kr. Hér á eftir verður getið helztu hreyfinga á reikningum bankans á árinu og ýmsar tölulegar breytingar raktar nánar en í kaflanum um peningamál hér að framan og því óhjákvæmilegt, að nokkurra endurtekninga gæti.

Erlendar eignir Seðlabankans, að meðtalinni gulleign bankans og gullframlagi til Alþjóðagjaldeyrissjóðsins, námu 1.624,5 millj. kr. í árslok 1963, en í árslok 1962 voru þær 1.630,5 millj. kr. og hafa því lækkað um 6,0 millj. kr. Inneign hjá erlendum bönkum í frjálsum gjaldeyri jókst á árinu um 30,1 millj. kr. og nam í árslok 282,9 millj. kr., og inneign í vöruskiptagjaldeyri jókst um 18,7 millj. kr. Erlend verðbréfaeign bankans lækkaði á árinu um 44,0 millj. kr., en undanfarin tvö ár hafði erlend verðbréfaeign bankans aukizt mjög mikið. Í árslok 1963 átti bankinn bandarísk og önnur dollaraverðbréf að upphæð 10,7 millj. dollara, brezk verðbréf að upphæð 4,7 millj. sterlingspund og 7,0 millj. s. kr. í sænskum ríkisskuldabréfum. Samtals eru þetta 1.018,4 millj. kr.

Erlendir skuldaliðir bankans námu alls 273,7 millj. kr. í árslok 1963 og höfðu lækkað um 168,1 millj. kr. á árinu. Af þessum 273,7 millj. kr. eru 180,7 millj. kr. lán til langs tíma, en það eru skuld við E. P. U., sem nam 100,2 millj. kr. í árslok og hafði lækkað um 47,5 millj. kr., rússneskt yfirdráttarlán, en það nam 38,3 millj. kr. í árslok og hafði lækkað um 5,5 millj. kr. á árinu, og að lokum lán frá Kreditanstalt für Wiederaufbau í Þýzkalandi að upphæð 42,2 millj. kr. Er það nýr liður á reikningum bankans, en Seðlabankinn samdi um þessa lántöku á árinu 1962, og er nánar frá henni skýrt í síðustu ársskýrslu. Andvirði lánsins endurlánar Seðlabankinn Rafmagnsveitum ríkisins. Skuldir við erlenda banka í frjálsum gjaldeyri hækkuðu um 6,6 millj. kr. á árinu og námu 37,6 millj. kr. í árslok, en skuldir

í vöruskiptagjaldeyri, aðrar en rússneska yfirdráttarlánið, lækkuðu um 43,0 millj. kr. og námu 55,4 millj. kr. í árslok 1963. Á árinu 1960 var tekið yfirdráttarlán hjá Alþjóðagjaldeyrissjóðnum, 6,8 millj. dollara. Af því voru endurgreiddar 4 millj. dollara á árinu 1962, en eftirstöðvarnar, 2,8 millj. dollara eða 120,9 millj. kr., voru endurgreiddar í janúar 1963. Ef frá eru skilin erlend lán til langs tíma, sem námu 180,7 millj. kr., eins og að framan getur, en bætt við þeirri innstæðu Alþjóðagjaldeyrissjóðsins, sem er umfram kvótaframlagið í íslenzkum krónum, var nettógjaldeyriseign Seðlabankans í árslok 1.530,6 millj. kr. og hafði aukizt um 152,0 millj. kr. á árinu 1963, en árið áður jókst hún um 820,7 millj. kr.

Hlaupareikningsskuldir ríkissjóðs og ríkisstofnana námu 76,7 millj. kr. í árslok og höfðu lækkað úr 135,8 millj. kr. í ársbyrjun eða um 59,1 millj. kr., þar af er þó aðeins um að ræða tilfærslu á 38,3 millj. kr., sem eru eftirstöðvar af mótvirði rússneska yfirdráttarlánsins og nú er talið í liðnum endurlánað erlent lánsfé, en var áður tilfært á hlaupareikningi. Raunveruleg lækkun er því 20,8 millj. kr. Hámarki náðu skuldirnar í maílok 176,6 millj. kr., og varð munur á hæstu og lægstu skuld 99,9 millj. kr., en var 117,6 millj. kr. árið áður. Aðalviðskiptareikningur ríkissjóðs var skuldlaus í árslok þriðja árið í röð, og var innstæða á honum í árslok 64,7 millj. kr., en var 86,2 millj. kr. í árslok 1962. Miðað við mánaðarlok var innstæða á reikningnum nema í janúar og maí, og náði skuldin hámarki í maílok 52,1 millj. kr., en innstæðan náði hámarki í nóvemberlok 118,1 eða 170,2 millj. kr. sveifla, sem er svipað og árið áður. Innstæður ríkissjóðs og ríkisstofnana námu 517,4 millj. kr. í árslok 1963 og höfðu aukizt um 147,6 millj. kr. á árinu. Reikningsstaða ríkissjóðs og ríkisstofnana var því hagstæð í árslok um 440,7 millj. kr. eða 206,7 millj. kr. betri en í ársbyrjun. Hér er hins vegar ekki um að ræða mælikvarða á heildarstöðu ríkissjóðs gagnvart Seðlabankanum, þar sem hreyfingar verða einnig á öðrum liðum.

Mótvirðisinnstæður vegna vörukaupalána í Bandaríkjunum, sem taldar eru með í liðnum „aðrir reikningar" undir innstæðum á hlaupareikningum, lækkuðu mjög mikið á árinu eða um 75,2 millj. kr. og námu í árslok 65,4 millj. kr.

Annað mótvirðisfé nam í árslok 264,7 millj. kr. og jókst á árinu um 14,1 millj. kr. Af lokuðum reikningi Framkvæmdabankans voru greiddar 3,6 millj. kr. eins og venjulega, en liðurinn „mótvirðissjóður 1961" hækkaði um 17,7 millj. kr. og nam 214,8 millj. kr. í árslokin. Inn á þennan reikning eru færð 90% af mótvirði 6 millj. dollara óafturkræfs framlags, sem Bandaríkjastjórn ákvað í árslok 1960 að veita Íslendingum. Í árslok 1963 var búið að nota um 5,8 millj. dollara af framlaginu.

Verðbréfa- og skuldabréfaeign bankans nam 353,8 millj. kr. í árslok 1963, en var 294,6 millj. kr. árið áður, og er það hækkun um 59,2 millj. kr. Innlend verðbréf lækkuðu um 20,5 millj. kr., stóreignaskattsbréf lækkuðu um 0,8 millj. kr., en nýr liður, endurlánað erlent lánsfé, 80,5 millj. kr., bættist við. Er þessi síðasttaldi liður eftirstöðvar af mótvirði rússnesks yfirdráttarláns, að upphæð 38,3 millj. kr., sem áður var tilfært með hlaupareikningsskuldum

6. tafla. Efnahagsreikningur

EIGNIR (í millj. kr.):	ÁRSLOK 1959	1960	1961	1962
Gullforði	**16,5**	**38,6**	**43,7**	**43,7**
Erlendar eignir	**213,1**	**643,3**	**1.171,5**	**1.465,9**
a. Erlendir bankar	2,8	203,0	170,5	252,8
b. Erlend verðbréf	141,6	210,6	808,9	1.062,4
c. Erlendir víxlar	22,6	86,8	28,0	43,8
d. Vöruskiptareikningar	46,1	142,9	164,1	106,9
Kvóti hjá Alþjóðagjaldeyrissjóðnum	**—**	**—**	**483,7**	**483,7**
a. Gullframlag	—	—	120,9	120,9
b. Krónuframlag	—	—	362,8	362,8
Skuldir á hlaupareikningi	**159,3**	**310,3**	**173,1**	**141,2**
a. Aðalviðskiptareikningur ríkissjóðs	18,6	34,7	—	—
b. Aðrir ríkisreikningar	117,7	165,8	159,8	126,6
c. Lán til ríkissjóðs vegna alþjóðastofnana	19,9	103,2	11,3	4,8
d. Ríkisstofnanir	3,0	3,1	0,9	9,7
e. Aðrir reikningar	0,1	3,5	1,1	0,1
Verðbréf	**95,5**	**112,3**	**201,7**	**294,6**
a. Innlend verðbréf	84,2	102,0	192,4	286,4
b. Stóreignaskattsbréf	11,3	10,3	9,3	8,2
c. Endurlánað erlent lánsfé	—	—	—	—
Peningastofnanir	**1.061,1**	**1.009,0**	**1.190,5**	**1.094,0**
a. Reikningsskuldir banka og sparisjóða	70,1	73,6	6,0	4,4
b. Reikningsskuldir fjárfestingarlánastofnana	13,7	7,9	0,2	19,0
c. Lán gegn verðbréfum	65,1	140,7	41,1	—
d. Endurkeyptir víxlar	857,5	737,2	794,7	682,3
e. Stofnlánadeildin	54,7	49,6	348,5	388,3
Gengistapsreikningur 1960	**—**	**191,2**	**40,0**	**34,0**
Fasteignir	**—**	**—**	**8,1**	**7,0**
Ýmislegt	**1,6**	**6,4**	**23,3**	**8,7**
Sjóður	**0,5**	**0,7**	**0,3**	**0,3**
Alls	1.547,6	2.311,8	3.335,9	3.573,1

Seðlabankans 1959—1963.

MÁNAÐARLOK 1963											
Jan.	Febr.	Marz	Apríl	Maí	Júní	Júlí	Ágúst	Sept.	Okt.	Nóv.	Des.
43,7	43,7	43,7	43,7	43,7	43,7	43,7	43,7	43,7	43,7	43,7	43,7
1.417,7	1.449,8	1.486,6	1.507,2	1.572,5	1.454,7	1.384,5	1.361,8	1.289,7	1.320,2	1.393,4	1.459,9
176,3	125,2	160,1	217,0	199,6	229,2	179,8	177,1	153,4	160,2	258,4	282,9
1.088,5	1.152,3	1.123,9	1.093,2	1.180,4	1.051,1	1.013,3	1.011,2	979,0	994,0	974,7	1.018,4
52,7	58,2	57,1	25,1	24,6	25,5	30,5	49,8	46,1	48,9	46,9	33,0
100,2	114,1	145,5	171,9	167,9	148,9	160,9	123,7	111,2	117,1	113,4	125,6
483,7	483,7	483,7	483,7	483,7	483,7	483,7	483,7	483,7	483,7	483,7	483,7
120,9	120,9	120,9	120,9	120,9	120,9	120,9	120,9	120,9	120,9	120,9	120,9
362,8	362,8	362,8	362,8	362,8	362,8	362,8	362,8	362,8	362,8	362,8	362,8
157,7	133,6	134,1	132,4	181,5	119,7	127,7	136,0	133,2	134,1	150,8	81,6
25,2	—	—	—	52,1	—	—	—	—	—	—	—
127,2	127,3	127,8	127,2	124,2	114,5	122,4	120,3	118,8	119,2	123,2	76,7
4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,7
0,4	1,3	1,3	0,3	0,3	0,3	0,3	10,8	9,5	10,0	22,7	—
0,1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2
285,1	321,2	325,3	326,2	346,4	307,6	289,9	290,3	289,9	277,9	269,8	353,8
276,9	313,0	317,1	318,0	338,2	299,4	281,7	282,1	281,7	269,7	261,6	265,9
8,2	8,2	8,2	8,2	8,2	8,2	8,2	8,2	8,2	8,2	8,2	7,4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	80,5
1.020,5	979,6	1.019,6	1.103,9	1.123,2	1.167,6	1.209,1	1.285,3	1.354,1	1.342,6	1.303,5	1.150,0
2,3	6,4	13,8	11,7	7,1	28,4	20,5	26,6	9,8	7,4	4,5	2,0
19,0	19,0	19,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	9,0	1,0	—	2,0	46,0	47,2	49,7	34,0	33,5	24,2	10,0
606,0	554,2	580,8	687,4	726,1	707,8	757,3	825,2	927,9	921,4	905,8	746,6
393,2	391,0	405,0	404,8	388,0	385,4	384,1	383,8	382,4	380,3	369,0	391,4
34,0	34,0	34,0	34,0	34,0	34,0	34,0	34,0	34,0	34,0	34,0	33,0
7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	6,0
11,3	14,7	26,5	19,1	20,3	24,2	6,9	17,2	20,6	14,2	32,0	10,2
0,2	0,4	0,4	0,5	0,2	0,6	0,2	0,5	0,6	0,6	0,5	0,6
3.460,9	3.467,7	3.560,9	3.657,7	3.812,5	3.642,8	3.586,7	3.659,5	3.656,5	3.658,0	3.718,4	3.622,5

SKULDIR (í millj. kr.):	ÁRSLOK 1959	1960	1961	1962
Seðlar	412,2	414,0	509,9	583,8
Peningastofnanir	82,8	166,7	641,7	1.138,7
a. Bankar og sparisjóðir, almennar innstæður	40,2	71,0	117,9	270,4
b. Bankar og sparisjóðir, bundnar innstæður	12,0	67,0	318,2	591,4
c. Mótvirði stofnlána	—	—	154,6	201,5
d. Fjárfestingarlánastofnanir	30,6	28,7	51,0	75,4
Innstæður á hlaupareikningi	213,9	320,4	393,1	523,7
a. Aðalviðskiptareikningur ríkissjóðs	—	—	39,4	86,2
b. Aðrir ríkisreikningar	45,8	46,9	65,3	77,3
c. Ríkisstofnanir, almennar innstæður	116,1	112,1	56,4	47,5
d. Ríkisstofnanir, bundnar innstæður	—	100,0	154,1	158,9
e. Aðrir reikningar	52,0	61,4	77,9	153,8
Mótvirðisfé	176,7	173,1	132,4	250,7
a. Mótvirðissjóður	62,5	62,5	—	—
b. Lokaður reikningur Framkvæmdabankans	64,2	60,6	57,1	53,5
c. Skuldagreiðslureikningur	50,0	50,0	—	—
d. Mótvirðissjóður 1961	—	—	75,3	197,2
Innstæður Alþjóðagjaldeyrissjóðs	—	262,1	657,2	485,2
a. Innstæður	—	1,8	364,3	364,3
b. Yfirdráttarlán	—	260,3	292,9	120,9
Innstæður alþjóðastofnana	19,9	3,5	6,4	4,8
Erlendar skuldir	267,6	179,9	270,1	129,4
a. Erlendir bankar	197,1	76,3	41,6	31,0
b. Víxlar seldir erlendis	7,4	—	—	—
c. Vöruskiptareikningur	63,1	103,6	228,5	98,4
Erlend lán til langs tíma	133,5	259,2	245,1	191,5
a. Skuld vegna E.P.U.	110,6	210,7	195,7	147,7
b. Önnur erlend lán	22,9	48,5	49,4	43,8
Yfirdráttarlán frá Evrópusjóðnum	—	266,0	215,0	—
Ýmislegt	15,1	22,7	31,4	28,8
Stofnfé	4,8	4,8	100,0	100,0
Varasjóður	156,5	180,0	100,0	100,0
Annað eigið fé	64,6	59,4	33,6	36,5
Alls	1.547,6	2.311,8	3.335,9	3.573,1

Seðlabankans 1959—1963.

MÁNAÐARLOK 1963											
Jan.	**Febr.**	**Marz**	**Apríl**	**Maí**	**Júní**	**Júlí**	**Ágúst**	**Sept.**	**Okt.**	**Nóv.**	**Des.**
540,9	**526,2**	**561,4**	**577,4**	**624,6**	**626,4**	**626,6**	**636,1**	**669,2**	**653,7**	**646,9**	**654,4**
1.171,2	**1.167,7**	**1.192,9**	**1.274,4**	**1.260,7**	**1.128,3**	**1.121,4**	**1.074,0**	**1.128,5**	**1.149,7**	**1.158,3**	**1.185,4**
286,1	241,4	220,1	268,0	227,8	91,6	126,1	79,6	129,7	140,3	113,8	123,6
622,2	660,4	663,4	720,9	749,0	779,9	740,2	749,0	752,5	770,5	781,0	796,9
206,9	206,8	221,1	221,0	217,0	214,3	214,1	213,9	213,6	213,0	211,2	182,6
56,0	59,1	88,3	64,5	66,9	42,5	41,0	31,5	32,7	25,9	52,3	82,3
485,3	**534,3**	**531,0**	**516,4**	**675,3**	**637,5**	**600,4**	**627,4**	**601,1**	**612,6**	**659,3**	**599,8**
—	21,1	26,9	14,9	—	11,3	24,0	72,7	44,7	56,0	118,1	64,7
99,7	120,4	144,3	139,3	206,6	194,5	166,9	177,6	178,0	142,0	158,4	215,5
61,6	64,7	84,0	83,8	176,4	162,6	156,9	116,2	115,7	141,4	136,5	103,7
158,9	158,9	158,6	158,6	158,6	158,6	158,6	158,6	158,6	158,6	148,6	133,5
165,1	169,2	117,2	119,8	133,7	110,5	94,0	102,3	104,1	114,6	97,7	82,4
250,4	**250,4**	**250,4**	**250,4**	**250,4**	**253,5**	**253,5**	**271,9**	**271,9**	**272,7**	**273,2**	**264,7**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
49,9	49,9	49,9	49,9	49,9	49,9	49,9	49,9	49,9	49,9	49,9	49,9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
200,5	200,5	200,5	200,5	200,5	203,6	203,6	222,0	222,0	222,8	223,3	214,8
364,3	**364,3**	**364,3**	**364,3**	**364,3**	**364,3**	**363,7**	**363,7**	**363,7**	**363,7**	**363,7**	**363,7**
364,3	364,3	364,3	364,3	364,3	364,3	363,7	363,7	363,7	363,7	363,7	363,7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4,8	**4,8**	**4,8**	**4,8**	**4,8**	**4,8**	**4,8**	**4,8**	**4,8**	**4,7**	**4,7**	**4,7**
195,0	**167,0**	**198,4**	**183,6**	**123,0**	**131,1**	**121,5**	**194,1**	**122,9**	**94,0**	**114,7**	**93,0**
40,1	42,2	53,2	41,3	65,8	62,0	85,4	154,9	70,0	35,1	61,0	37,6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
154,9	124,8	145,2	142,3	57,2	69,1	36,1	39,2	52,9	58,9	53,7	55,4
186,1	**186,1**	**186,1**	**186,1**	**184,9**	**185,0**	**182,4**	**182,4**	**182,5**	**182,5**	**149,2**	**180,7**
142,3	142,3	142,3	142,3	141,1	141,2	138,6	138,6	138,7	138,7	105,4	100,2
43,8	43,8	43,8	43,8	43,8	43,8	43,8	43,8	43,8	43,8	43,8	80,5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25,2	**29,2**	**33,9**	**62,4**	**86,6**	**74,0**	**74,2**	**66,9**	**73,7**	**85,8**	**109,8**	**30,2**
100,0	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
100,0	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**106,0**
37,7	**37,7**	**37,7**	**37,9**	**37,9**	**37,9**	**38,2**	**38,2**	**38,2**	**38,6**	**38,6**	**39,9**
3.460,9	3.467,7	3.560,9	3.657,7	3.812,5	3.642,8	3.586,7	3.659,5	3.656,5	3.658,0	3.718,4	3.622,5

ríkissjóðs, ásamt 42,2 millj. kr. endurláni til Rafmagnsveitna ríkisins af lántöku Seðlabankans hjá Kreditanstalt für Wiederaufbau, sem getið er hér að framan.

Seðlabankinn keypti skuldabréf að upphæð 15 millj. kr. af Stofnlánadeild landbúnaðarins vegna húsbyggingar búnaðarsamtakanna, og eign Seðlabankans af bankavaxtabréfum, sem veðdeild Búnaðarbankans gaf út til þess að breyta lausaskuldum bænda í föst lán, nam 28,9 millj. kr. í árslok 1963, og hafði hún aukizt um 11,2 millj. kr. á árinu.

Skuldir banka og sparisjóða við Seðlabankann að meðtöldum endurkeyptum víxlum námu í árslok 1963 748,6 millj. kr., þar af voru reikningsskuldir aðeins 2,0 millj. kr. og höfðu lækkað um 2,4 millj. kr. á árinu. Endurkeyptir afurðavíxlar námu í árslok 746,6 millj. kr., 396,2 millj. kr. vegna sjávarafurða og 350,4 millj. kr. vegna landbúnaðarafurða. Í árslok 1962 voru afurðavíxlarnir 682,3 millj. kr., 391,9 millj. kr. vegna sjávarafurða og 290,4 millj. kr. vegna landbúnaðarafurða. Sjávarafurðavíxlar hafa því hækkað um 4,3 millj. kr. og landbúnaðarafurðavíxlar um 60,0 millj. kr., og hafa endurkaup alls hækkað um 64,3 millj. kr. Sömu reglur giltu um endurkaup vegna sjávarafurða og fylgt var árið áður, en reglum um endurkaup vegna landbúnaðarafurða var í aprílmánuði 1963 breytt þannig, að í stað ákveðins hámarks skyldi lánað 55% af skilaandvirði á sama hátt og lánum er hagað til sjávarútvegsins. Rekstrarlán til bænda út á sauðfjárafurðir skulu þó nema hæst 161 millj. kr.

Innstæður innlánsstofnana námu alls 1.101,4 millj. kr. í árslok 1963 og höfðu hækkað um 39,1 millj. kr. á árinu. Innstæður á almennum viðskiptareikningum banka og sparisjóða lækkuðu á árinu um 146,8 millj. kr. og námu 123,6 millj. kr. í árslok. Innstæður innlánsstofnana á bundnum reikningum og innlánsskírteinum námu alls 795,2 millj. kr. og höfðu aukizt um 204,9 millj. kr. á árinu. Reglum um bindiskyldu innlánsstofnana var, eins og nánar er getið að framan, breytt þannig, að bindiskylda vegna innlánsaukningar var lækkuð úr 30% í 25% af innlánsaukningu og lágmarksbinding jafnframt lækkuð úr 3% í 2%. Á árinu jukust bindiskyldar innstæður banka, sparisjóða og innlánsdeilda kaupfélaga um 181,8 millj. kr., og samanlagt námu innstæður vegna bindiskyldu 774,9 millj. kr. Liðurinn „mótvirði stofnlána" sýnir sérstakar innstæður Landsbankans, Útvegsbankans og Sparisjóðs Siglufjarðar vegna þeirra lánaflokka Stofnlánadeildar sjávarútvegsins, sem stofnað var til 1961. Innstæður þessar námu 182,6 millj. kr. í árslok. Nettóinnstæða innlánsstofnana í Seðlabankanum var 352,8 millj. kr. í árslok 1963, en var í árslok 1962 375,6 millj. kr. og hefur því lækkað um 22,8 millj. kr. á árinu.

Í árslok 1963 nam nettóskuld fjárfestingarlánastofnana við Seðlabankann 319,2 millj. kr. og hefur lækkað um 12,7 millj. kr. á árinu. Skuld Stofnlánadeildar sjávarútvegsins hækkaði á árinu um 3,2 millj. kr., en skuldir annarra fjárfestingarlánastofnana lækkuðu um 9,0 millj. kr., og er þar um að ræða lækkun á skuld Stofnlánadeildar landbúnaðarins. Innstæður fjárfesting-

7. tafla. Seðlavelta, meðalseðlavelta og seðlavelta að frádregnum seðlasjóði banka og ríkissjóðs.

Í millj. kr.	1962 Seðla-velta í mánaðar-lok	1962 Seðlavelta að frádr. seðlasjóði banka og ríkissjóðs í mánaðarlok	1962 Meðal-seðla-velta í hverjum mánuði	1963 Seðla-velta í mánaðar-lok	1963 Seðlavelta að frádr. seðlasjóði banka og ríkissjóðs í mánaðarlok	1963 Meðal-seðla-velta í hverjum mánuði
Janúar	451,0	426,4	474,7	540,9	516,0	560,9
Febrúar	439,2	419,2	447,4	526,2	502,5	538,9
Marz	468,0	446,8	449,9	561,4	535,2	540,5
Apríl	478,6	453,7	473,9	577,4	547,1	582,7
Maí	515,8	491,1	497,8	624,6	600,3	604,3
Júní	527,9	507,0	521,8	626,4	598,9	621,9
Júlí	532,2	506,0	535,5	626,6	594,4	635,5
Ágúst	535,7	514,9	534,7	636,1	604,2	626,5
September ..	583,8	560,6	556,2	669,2	638,3	648,9
Október	568,5	537,0	581,9	653,7	617,3	665,3
Nóvember ...	563,6	537,9	566,1	646,9	613,2	646,8
Desember ...	583,8	559,8	606,9	654,4	616,8	684,2

arlánastofnana námu alls 82,3 millj. kr. í árslok 1963 og höfðu aukizt um 6,9 millj. kr. á árinu.

REKSTUR OG HAGUR. Heildartekjur Seðlabankans námu 165,1 millj. kr. árið 1963, en voru 137,5 millj. kr. árið áður. Vaxtatekjur af innlendum lánum, erlendum innstæðum og verðbréfum námu 155,2 millj. kr. 1963, en 131,8 millj. kr. árið áður. Ýmsar tekjur urðu nú 9,9 millj. kr., en 5,7 millj. kr. 1962. Gjöldin urðu nú alls 163,8 millj. kr., en 136,4 millj. kr. árið áður, og tekjuafgangur varð 1,3 millj. kr., en 1,1 millj. kr. árið áður. Af gjöldum voru útborgaðir vextir 129,7 millj. kr. (105,9 millj. kr. 1962), vextir af eigin fé 7,9 (7,7) millj. kr., vextir af stofnfé 5,0 (5,0) millj. kr. og rekstrarkostnaður 15,3 (13,2) millj. kr. Ýmis önnur gjöld voru 5,9 (4,6) millj. kr., þar af 1,0 millj. kr. kostnaður af þátttöku í Efnahagsstofnuninni. Rekstrarhagnaður ásamt vöxtum af eigin fé Seðlabankans nam 9,2 millj. kr., eftir að arður hafði verið greiddur af stofnfé, og er það 0,4 millj. kr. meira en árið áður.

Vextir af varasjóði, 6,0 millj. kr., voru lagðir við sjóðinn, og var hann í árslok 106,0 millj. kr. Af tekjuafgangi ársins og því, sem óráðstafað var frá fyrra ári, var 1,0 millj. kr. varið til afskrifta á fasteignum, sem nú eru bókfærðar á 6,0 millj. kr., 1,0 millj. kr. var varið til afskrifta á gengistapsreikningi 1960, sem stendur nú í 33,0 millj. kr., og er þá 0,3 millj. kr. óráðstafað til næsta árs. Samkvæmt ákvæðum í lögum um Seðlabankann voru vextir af stofnfé bankans, 5,0 millj. kr., lagðir í sérstakan sjóð, en tekjum hans skal að helmingi varið til Vísindasjóðs. Í árslok var varasjóður, eins og fyrr segir, 106,0 millj. kr., stofnfé 100,0 millj. kr. og annað eigið fé 39,9 millj.

kr. Alls nam eigið fé bankans 245,9 millj. kr., ef gengistapsreikningi 1960 er sleppt, og nam aukningin á árinu 9,4 millj. kr. Sé gengistapsreikningur 1960 dreginn frá eigin fé, nam það 212,9 millj. kr. í árslok 1963.

SEÐLAVELTA. Í árslok 1963 voru seðlar í umferð 654,4 millj. kr. og jukust um 70,6 millj. kr. á árinu eða lítið eitt minna en árið áður, en þá jukust seðlar um 73,9 millj. kr. Á 7. töflu er sýnt mánaðarlegt yfirlit yfir seðlaveltu, meðalseðlaveltu og seðlaveltu að frádregnum seðlum í sjóði hjá bönkum og ríkissjóði árin 1962 og 1963. Á töflunni sést, að seðlaveltan lækkaði fyrstu tvo mánuði ársins 1963, en hækkaði síðan allt til loka septembermánaðar. Í október og nóvember lækkaði seðlaveltan nokkuð, en jókst svo aftur töluvert í desember. Er þessi hreyfing seðlaveltunnar mjög áþekk því, sem var árið áður. Lægst varð seðlaveltan 26. febrúar 509,0 millj. kr., en hæst 14. desember 710,9 millj. kr. Árið 1962 varð seðlaveltan lægst 26. febrúar 430,5 millj. kr., en hæst 22. desember 635,2 millj. kr. Á 8. töflu er sýnd skipting seðlamagnsins á seðlastærðir í árslok 1962 og 1963. Þar má sjá, að meginhluti seðlamagnsins eru stórir seðlar eða 69,6% í 1.000 kr. seðlum og 94,1% í 1.000, 500 og 100 kr. seðlum. Hvað seðlafjöldann snertir, kemur í ljós, að bæði árin eru 10 kr. seðlar langflestir, næstflestir eru 100 kr. seðlar, þá 5 kr. seðlar, og í fjórða sæti eru 25 kr. seðlar.

VAXTAKJÖR. Allmiklar breytingar urðu á vaxtakjörum Seðlabankans gagnvart bönkum og sparisjóðum. Hinn 20. janúar voru innlánsvextir af bankainnlánum lækkaðir úr 7% dagvöxtum í 3% vexti af lægstu innstæðu á hverjum 10 dögum auk 4% viðbótarvaxta af lægstu innstæðu á hverjum 90 dögum. Þessi vaxtakjör af bankainnlánum voru í gildi til 10. september 1963, en þá voru aftur greiddir 7% dagvextir, eins og verið hafði fyrir 20. janúar. Innlánsskírteini voru felld niður og innkölluð frá og með 20. janúar, en í þeirra stað voru opnaðir uppsagnarreikningar, og eru þeir með mislöngum uppsagnarfresti og mishám vöxtum. Þannig eru 45 daga uppsagnarreikningar með 7% vöxtum, 90 daga með 8% vöxtum, 180 daga með 8,5% vöxtum og eins árs uppsagnarreikningar með 9% vöxtum. Innlánsskírteinin var heimilt að nota til þess að fullnægja bindiskyldu innlánsstofnana. Eftir niðurfellingu innlánsskírteina hefur hins vegar eingöngu mátt nota innstæður á bundnum reikningum til fullnægingar bindiskyldu. Hinn 1. apríl 1963 varð breyting á vaxtakjörum af bundnum reikningum, og greiðir Seðlabankinn frá þeim tíma 1% yfir þá meðalinnlánsvexti, sem hverri lánastofnun ber að greiða viðskiptamönnum sínum samkvæmt vaxtagreiðsluákvörðunum Seðlabankans, sem

8. tafla.
Skipting seðlamagnsins á seðlastærðir.

Seðlastærð	31. desember 1962 Upphæð í millj. kr.	31. desember 1962 %	31. desember 1963 Upphæð í millj. kr.	31. desember 1963 %
1000 kr.	385,9	66,1	455,5	69,6
500 —	61,1	10,5	54,7	8,4
100 —	99,7	17,1	105,5	16,1
50 —	1,3	0,2	1,2	0,2
25 —	16,8	2,9	18,1	2,8
10 —	14,2	2,4	14,3	2,2
5 —	4,8	0,8	5,1	0,7
Samtals	583,8	100,0	654,4	100,0

í gildi er á hverjum tíma. Reiknast meðalvextir miðað við innstæður í hinum ýmsu innlánsflokkum hjá viðkomandi stofnunum í lok undanfarins árs. Áður voru greiddir 9% vextir af bundnum reikningum. Hinn 10. september voru sektarvextir af óleyfilegum yfirdrætti á bankainnlánum hækkaðir. Í stað 14% dagvaxta af slíkum skuldum reiknast nú 14% vextir af hæstu skuld á hverju 10 daga tímabili, en auk þess 4% viðbótarvextir fyrir þá skuld, er stendur lægst óhreyfð í mánuð.

Vaxtakjör banka og sparisjóða, sem Seðlabankinn ákveður, voru óbreytt á árinu 1963, og hafa þau haldizt óbreytt síðan 29. desember 1960, og voru inn- og útlánsvextir sem hér segir á árinu 1963:

I. Innlánsvextir:

1) Af almennum sparisjóðsbókum 7%
2) Af sparisjóðsbókum með 6 mánaða uppsagnarfresti 8%
3) Af sparisjóðsbókum með 12 mánaða uppsagnarfresti 9%
4) Af 10 ára sparisjóðsbókum . 9,5%
5) Af sparisjóðsávísanabókum . 4%
6) Af hlaupareikningsinnstæðum 3%

II. Útlánsvextir:

1) Almennir forvextir 9%
2) Framlengingarvextir eftir 3 mánuði 9,5%
3) Vextir af yfirdrætti á hlaupareikningi 10%
4) Vextir af reikningslánum og viðskiptalánum auk viðskiptagjalds 1% á ári 9%
5) Fasteignaveðslán og handveðslán til langs tíma, lán tryggð með sjálfskuldarábyrgð og lán tryggð með lausafé 9,5%
6) Vextir af afurðavíxlum .... 7,25% (Endurkaupavextir Seðlabanka eru 1% lægri.)

GENGISSKRÁNING. Stofngengi íslenzku krónunnar er 43,00 kr. í einum Bandaríkjadollar, en það samsvarar því, að ein íslenzk króna sé jöfn 0,0206668 gr af skíru gulli. Samkvæmt því jafngilda 100 gullkrónur 1.951,09 krónum. Á árinu 1963 var gengi krónunnar gagnvart Bandaríkjadollar fast, og var kaupgengið skráð á 42,95 kr. og sölugengi á 43,06 kr. Gengi á öðrum frjálsum gjaldeyri var hins vegar breytilegt eftir gengi viðkomandi gjaldeyris gagnvart dollar. Voru því alltíðar breytingar á skráningu hinna ýmsu mynta á árinu. Á 9. töflu er sýnd gengisskráning Seðlabankans í lok hvers mánaðar á árinu 1963.

STOFNLÁNADEILD SJÁVARÚTVEGSINS. Lánveitingar og verðbréfakaup úr hinum nýju lánaflokkum deildarinnar (C-, D- og E-flokkum) námu á árinu samtals 22,5 millj. kr. og verðbréfakaup eldri flokka 0,4 millj. kr.

Í árslok námu eftirstöðvar eldri lánaflokka (A- og B-lána) 28,6 millj. kr. og lækkuðu á árinu um 4,5 millj. kr. Á sama tíma nam skuld deildarinnar við Seðlabankann vegna sömu flokka 50,4 millj. kr. og hafði hækkað um 2,4 millj. kr. á árinu. Skuld ríkissjóðs vegna vangreiddra afborgana af stofnlánadeildarlánum nam 2,9 millj. kr., en 2,4 millj. kr. í árslok 1962. Stofnlánadeildarbréf í umferð voru 0,2 millj. kr. í árslok.

Eftirstöðvar lána úr hinum nýju

9. tafla. Gengisskráning

	Eining		Janúar	Febrúar	Marz	Apríl
Sterlingspund	1	Kaup	120,53	120,40	120,28	120,28
		Sala	120,83	120,70	120,58	120,58
Bandaríkjadollar	1	Kaup	42,95	42,95	42,95	42,95
		Sala	43,06	43,06	43,06	43,06
Kanadadollar	1	Kaup	39,89	39,89	39,89	39,89
		Sala	40,00	40,00	40,00	40,00
Dönsk króna	100	Kaup	622,18	622,85	622,85	622,23
		Sala	623,78	624,45	624,45	623,83
Norsk króna	100	Kaup	601,35	601,35	601,35	601,35
		Sala	602,89	602,89	602,89	602,89
Sænsk króna	100	Kaup	829,65	827,43	827,43	827,43
		Sala	831,80	829,58	829,58	829,58
Finnskt mark	100	Kaup	1.335,72	1.335,72	1.335,72	1.335,72
		Sala	1.339,14	1.339,14	1.339,14	1.339,14
Franskur franki	100	Kaup	876,40	876,40	876,40	876,40
		Sala	878,64	878,64	878,64	878,64
Belgískur franki	100	Kaup	86,28	86,28	86,16	86,16
		Sala	86,50	86,50	86,38	86,38
Svissneskur franki	100	Kaup	992,65	992,65	992,65	992,65
		Sala	995,20	995,20	995,20	995,20
Gyllini	100	Kaup	1.193,47	1.193,47	1.195,54	1.195,54
		Sala	1.196,53	1.196,53	1.198,60	1.198,60
Tékknesk króna	100	Kaup	596,40	596,40	596,40	596,40
		Sala	598,00	598,00	598,00	598,00
V.-þýzkt mark	100	Kaup	1.072,10	1.073,42	1.074,76	1.076,04
		Sala	1.074,86	1.076,18	1.077,52	1.078,80
Líra	1000	Kaup	69,20	69,20	69,20	69,20
		Sala	69,38	69,38	69,38	69,38
Austurrískur schillingur	100	Kaup	166,46	166,46	166,46	166,46
		Sala	166,88	166,88	166,88	166,88
Peseti	100	Kaup	71,60	71,60	71,60	71,60
		Sala	71,80	71,80	71,80	71,80
Reikningskróna	100	Kaup	99,86	99,86	99,86	99,86
Vöruskiptalönd		Sala	100,14	100,14	100,14	100,14
Reikningspund	1	Kaup	120,25	120,25	120,25	120,25
Vöruskiptalönd		Sala	120,55	120,55	120,55	120,55

í lok hvers mánaðar 1963.

Maí	Júní	Júlí	Ágúst	September	Október	Nóvember	Desember
120,28	120,28	120,28	120,28	120,16	120,16	120,16	120,16
120,58	120,58	120,58	120,58	120,46	120,46	120,46	120,46
42,95	42,95	42,95	42,95	42,95	42,95	42,95	42,95
43,06	43,06	43,06	43,06	43,06	43,06	43,06	43,06
39,89	39,89	39,89	39,71	39,80	39,80	39,80	39,80
40,00	40,00	40,0	39,82	39,91	39,91	39,91	39,91
622,29	622,97	622,35	621,78	622,40	621,73	622,46	622,46
623,89	624,57	623,95	623,38	624,00	623,33	624,06	624,06
601,35	601,73	601,73	600,68	600,09	600,09	600,09	600,09
602,89	623,27	603,27	602,22	601,63	601,63	601,63	601,63
827,43	828,30	829,38	827,20	828,25	826,75	827,70	826,80
829,58	830,45	831,53	829,35	830,40	828,90	829,85	828,95
1.335,72	1.335,72	1.335,72	1.335,72	1.335,72	1.335,72	1.335,72	1.335,72
1.339,14	1.339,14	1.339,14	1.339,14	1.339,14	1.339,14	1.339,14	1.339,14
876,40	876,40	876,40	876,40	876,40	876,40	876,40	876,18
878,64	878,64	878,64	878,64	878,64	878,64	878,64	878,42
86,16	86,16	86,16	86,16	86,16	86,05	86,17	86,17
86,38	86,38	86,38	86,38	86,38	86,27	86,39	86,39
993,97	992,25	993,53	995,12	995,12	995,12	995,12	995,12
996,52	994,80	996,08	997,67	997,67	997,67	997,67	997,67
1.195,54	1.193,68	1.192,02	1.189,54	1.191,40	1.191,81	1.191,81	1.193,68
1.198,60	1.196,74	1.195,08	1.192,60	1.194,46	1.194,87	1.194,87	1.196,74
596,40	596,40	596,40	596,40	596,40	596,40	596,40	596,40
598,00	598,00	598,00	598,00	598,00	598,00	598,00	598,00
1.078,74	1.078,74	1.077,66	1.078,77	1.078,77	1.079,83	1.079,83	1.080,90
1.081,50	1.081,50	1.080,42	1.081,53	1.081,53	1.082,59	1.082,59	1.083,66
69,20	69,08	69,08	69,08	69,08	69,08	69,08	69,08
69,38	69,26	69,26	69,26	69,26	69,26	69,26	69,26
166,46	166,46	166,46	166,46	166,46	166,18	166,18	166,18
166,88	166,88	166,88	166,88	166,88	166,60	166,60	166,60
71,60	71,60	71,60	71,60	71,60	71,60	71,60	71,60
71,80	71,80	71,80	71,80	71,80	71,80	71,80	71,80
99,86	99,86	99,86	99,86	99,86	99,86	99.86	99,86
100,14	100,14	100,14	100,14	100,14	100,14	100,14	100,14
120,25	120,25	120,25	120,25	120,25	120,25	120,25	120,25
120,55	120,55	120,55	120,55	120,55	120,55	120,55	120,55

lánaflokkum deildarinnar (C-, D- og E-lán) námu 294,4 millj. kr. í árslokin og höfðu lækkað um 2,0 millj. kr., en nýjar lánveitingar námu eins og fyrr segir 22,5 millj. kr.

Tekjuafgangur vegna A- og B-lána varð 0,4 millj. kr. á árinu, en tekjuafgangur vegna C-, D- og E-lána varð 0,1 millj. kr.

RÍKISÁBYRGÐASJÓÐUR. Samkvæmt samkomulagi við fjármálaráðuneytið frá 24. september 1962 tók Seðlabankinn að sér starfrækslu Ríkisábyrgðasjóðs, sem stofnaður var með lögum nr. 49/1962. Hlutverk sjóðsins er einkum tvíþætt, annars vegar skal hann hafa milligöngu um veitingu ríkisábyrgða og sjá í því sambandi um mat á eignum ábyrgðarbeiðenda og framkvæma athugun á fjárhag þeirra, hins vegar skal hann greiða kröfur, sem á ríkissjóð falla sem ábyrgðaraðila, og sjá um innheimtu á slíkum kröfum, eldri sem yngri.

Alls munu á árinu 1963 hafa verið veittar ríkisábyrgðir vegna töku 110 nýrra lána, samtals að fjárhæð 116 millj. kr., auk ábyrgða á lánum byggingarsamvinnufélaga að fjárhæð 85 millj. kr., en veiting þeirra er enn þá á vegum fjármálaráðuneytisins. Samtals nema því nýjar ábyrgðir, sem veittar hafa verið á árinu, 201 millj. kr. Þessar nýju ábyrgðir skiptast í höfuðatriðum þannig:

Ábyrgðir vegna hafnargerða 47 millj. kr., vegna vatnsveitna 5 millj. kr., vegna rafveitna og raforkumála 5 millj. kr., vegna fiskiðnaðar og síldarverksmiðja 25 millj. kr. og aðrar ábyrgðir 119 millj. kr., þar af vegna togara 10 millj. kr. og 85 millj. kr. vegna byggingarsamvinnufélaga, eins og áður segir.

Á undanförnum árum hafa þær fjárhæðir farið mjög vaxandi, sem ríkissjóður hefur orðið að greiða vegna vanskila á ábyrgðarlánum og endurlánum. Með lagasetningu um ríkisábyrgðir 1961 og Ríkisábyrgðasjóð 1962 var miðað að því að reyna að draga úr þessari greiðslubyrði. Áður var það yfirleitt regla, að ríkisábyrgðir voru sjálfskuldarábyrgðir, en nú er það undantekning. Flestar nýjar ábyrgðir, sem veittar eru, eru einfaldar ábyrgðir og áhætta ríkissjóðs því miklu minni. Afleiðing þess á að verða sú, að greiðslubyrði ríkissjóðs vegna ábyrgðarlána fari smáminnkandi í framtíðinni. Bætt aðstaða til innheimtu á einnig að stuðla að hinu sama. Greiðslur ríkissjóðs vegna ábyrgðarlána og endurlána í vanskilum hafa aldrei orðið hærri en á árinu 1962, en þá námu slíkar greiðslur alls 129 millj. kr., þar af 73 millj. kr. vegna vanskila á endurlánum. Árið 1963 lækkuðu slíkar greiðslur mjög verulega í 107 millj. kr., 65 millj. kr. vegna ábyrgðarlána og 42 millj. kr. vegna endurlána.

Eins og getið var í seinustu ársskýrslu, tók ríkissjóður lán í Bretlandi í nóvember 1962, að fjárhæð £ 2.000.000, og skyldi andvirði þess varið til lánveitinga hér innan lands. Lánsfénu var í höfuðatriðum úthlutað sem hér segir:

Til raforkumála	120 millj. kr.
Til hafnargerða	50 millj. kr.
Til fiskiðnaðar	50 millj. kr.
Til iðnaðar	10 millj. kr.

Ríkisábyrgðasjóði var falið að sjá um afgreiðslu og innheimtu þeirra lána, sem veitt voru af andvirði þessa brezka

láns. Lánin eru með mismunandi kjörum eftir því, til hvaða framkvæmda lánsfénu er varið, og endurgreiðsla háð gengi sterlingspunds miðað við íslenzka krónu. Lán til raforkumála eru veitt til 25 ára, lán til hafnarframkvæmda til 20 ára og lán til síldarverksmiðja og fiskiðnaðar til 10 ára. Öll bera lánin 7,5% vexti, og fer endurgreiðsla fram tvisvar á ári, 1. maí og 1. nóvember, í fyrsta sinn 1. maí 1964. Í árslok 1963 var afgreiðslu lánanna komið sem hér segir: Afgreidd höfðu verið 18 hafnarlán alls 39 millj. kr., 14 lán til síldarverksmiðja alls 31 millj. kr., 19 lán til fiskvinnslustöðva alls 11 millj. kr. og raforkulán að fjárhæð 106 millj. kr. eða alls 187 millj. kr.

REIKNINGAR
1963

EIGNIR			Krónur	aur.
Gullforði			43 657 841	84
Erlendar eignir:				
a) Erlendir bankar	kr.	282.920.906,22		
b) Erlend verðbréf	—	1.018.366.137,86		
c) Erlendir víxlar	—	32.991.455,60		
d) Vöruskiptareikningar	—	125.645.767,58	1 459 924 267	26
Kvóti Íslands hjá Alþjóðagjaldeyrissjóðnum:				
a) Gullframlag	kr.	120.937.500,00		
b) Krónuframlag	—	362.812.500,00	483 750 000	00
Skuldir á hlaupareikningum:				
a) Ríkisreikn. (lán v/skipakaupa, smáíbúðalána o. fl.)	kr.	76.696.358,98		
b) Ríkissjóðslán vegna Alþjóðabanka	—	4.747.827,38		
c) Aðrir reikningar	—	189.758,50	81 633 944	86
Verðbréf og skuldabréf:				
a) Innlend verðbréf	kr.	265.943.102,43		
b) Endurlánað erlent lánsfé	—	80.514.390,37		
c) Stóreignaskattsbréf (skv. l. nr. 22/1950)	—	7.382.439,82	353 839 932	62
Skuldir peningastofnana:				
a) Bankar og sparisjóðir	kr.	1.990.780,95		
b) Fjárfestingarlánastofnanir	—	10.000.000,00	11 990 780	95
Endurkeyptir víxlar:				
a) Landsbankinn	kr.	548.366.000,00		
b) Útvegsbankinn	—	142.236.000,00		
c) Búnaðarbankinn	—	55.965.000,00	746 567 000	00
Skuld Stofnlánadeildar:				
a) A- og B-flokkar	kr.	53.266.228,72		
b) C-, D- og E-flokkar	—	338.179.046,49	391 445 275	21
Gengistapsreikningur 1960			33 000 000	00
Bankabyggingar með búnaði og aðrar fasteignir			6 000 000	00
Ýmsir skuldunautar			1 394 847	68
Ógreiddir vextir			8 744 288	00
Peningar í sjóði			623 876	47
		Kr.	3 622 572 054	89

Efnahagur 31. desember 1963

SKULDIR			Krónur	aur.
Seðlar í umferð			654 390 715	00
Innstæður peningastofnana:				
a) Almennar innstæður banka og sparisjóða		kr. 123.557.515,56		
b) Innstæður fjárfestingarlánastofnana		— 82.285.058,05		
c) Innstæður á innlánsskírteinum		— 11.323.761,15		
d) Bundnar innstæður banka, sparisjóða o. fl.		— 785.571.901,06		
e) Mótvirði stofnlána		— 182.614.632,06	1 185 352 867	88
Innstæður á hlaupareikningum:				
a) Aðalviðskiptareikningur ríkissjóðs		kr. 64.659.159,86		
b) Aðrir ríkisreikningar		— 215.487.156,30		
c) Ríkisstofnanir og sjóðir		— 103.710.373,54		
d) Ríkisstofnanir, bundnar innstæður		— 133.563.000,00		
e) Aðrir reikningar (þar af Bandaríkjastjórn: mótvirði vörukaupa kr. 65.396.007,24)		— 82.419.757,91	599 839 447	61
Mótvirðisfé:				
a) Lokaður reikningur Framkvæmdabanka		kr. 49.921.489,58		
b) Mótvirðissjóður 1961		— 214.810.392,83	264 731 882	41
Innstæður Alþjóðagjaldeyrissjóðs			363 669 630	29
Innstæða Alþjóðabanka			4 747 827	38
Erlendar skuldir:				
a) Erlendir bankar o. fl.		kr. 37.592.698,82		
b) Erlend lán		— 180.732.266,52		
c) Vöruskiptareikningar		— 55.373.216,50	273 698 181	84
Ýmsir skuldheimtumenn			18 589 200	49
Fyrir fram greiddir vextir			11 622 696	00
Stofnfé			100 000 000	00
Varasjóður			106 000 000	00
Gengisreikningur			4 781 374	65
Húsbyggingarsjóður			30 336 000	00
Vegna væntanlegrar greiðslu til Eftirlaunasjóðs			4 500 000	00
Óráðstafaður tekjuafgangur:				
a) Frá árinu 1962		kr. 991.912,28		
b) Samkvæmt rekstrarreikningi 1963		— 1.320.319,06		
		kr. 2.312.231,34		
Frá dregst:				
a) Afskrifað af gengistapsreikn. 1960	1.000.000,00			
b) Afskrifað af fasteignum	1.000.000,00	— 2.000.000,00	312 231	34
		Kr.	3 622 572 054	89

Reykjavík, 4. marz 1964.

SEÐLABANKI ÍSLANDS

Jón G. Maríasson *Vilhjálmur Þór* *Jóhannes Nordal*

GJÖLD		Krónur	aur.
Vextir af innstæðum á reikningum	kr. 122.080.024,67		
Vextir af varasjóði	— 6.000.000,00		
Vextir af öðrum eigin sjóðum	— 1.944.000,00	130 024 024	67
Vextir af skuldum erlendis		7 620 571	00
Kostnaður við seðla		1 798 766	31
Rekstrarkostnaður		15 252 861	36
Þátttaka í kostnaði við Efnahagsstofnunina		1 000 000	00
Til gengisreiknings		1 202 090	53
Greitt ríkissjóði skv. l. nr. 4/1960		1 884 562	73
Arður af stofnfé skv. l. nr. 10/1961		5 000 000	00
Rekstrarhagnaður til ráðstöfunar		1 320 319	06
	Kr.	165 103 195	66

Framanritaðan efnahags- og rekstrarreikning höfum við endurskoðað og borið saman við bækur bankans, og er hann í samræmi við þær. Einnig höfum við á árinu sannreynt, að verðbréf og aðrar bókfærðar eignir eru fyrir hendi.

Egill Símonarson,
endurskoðandi
kjörinn af bankaráði.

Georg Hansen,
forstöðumaður endurskoðunardeildar.

Rekstrarreikningur árið 1963

TEKJUR	Krónur	aur.
Vextir af endurkeyptum víxlum	47 674 518	00
Vextir af öðrum innlendum lánum	54 247 167	93
Vextir af erlendum lánum og verðbréfum	53 273 497	09
Tekjur af kaupum og sölu gjaldeyris	2 404 181	06
Umboðslaun af erlendum yfirfærslum	1 364 944	40
Hagnaður af innleystum erlendum verðbréfum	4 836 862	00
Ýmsar tekjur	1 302 025	18
Kr.	165 103 195	66

Reikningurinn staðfestist hér með.

Fyrir hönd bankaráðs

Birgir Kjaran,
formaður.

Með skírskotun til framanskráðra yfirlýsinga endurskoðenda og bankaráðs úrskurðast reikningurinn réttur.

Reykjavík, 14. maí 1964.

Gylfi Þ. Gíslason,
viðskiptamálaráðherra.

Efnahagur Stofnlánadeildar

EIGNIR			Krónur	aur.
Skuldabréf fyrir lánum:				
A-lán	kr.	27.492.229,00		
B-lán	—	1.150.610,00	28 642 839	00
C-lán	kr.	126.008.374,47		
D-lán	—	165.758.801,31		
E-lán	—	2.665.000,00	294 432 175	78
Verðbréf:				
Vegna A- og B-lána	kr.	5.999.604,26		
Vegna C-, D- og E-lána	—	35.994.941,72	41 994 545	98
Ýmsir skuldunautar vegna A- og B-lána			19 188 738	08
Ógreiddir vextir:				
Vegna A- og B-lána	kr.	647.603,00		
Vegna C-, D- og E-lána	—	8.450.951,00	9 098 554	00
		Kr.	393 356 852	84

sjávarútvegsins 31. desember 1963

SKULDIR			Krónur	aur.
Stofnlánadeildarbréf í umferð vegna A- og B-lána:				
4% bréf til 15 ára 1946	kr.	30.500,00		
4% bréf til 15 ára 1949	—	96.000,00		
3% bréf til 5 ára (seld með vöxtum dregnum frá nafnverði)	—	65.000,00	191 500	00
Skuld við Seðlabankann:				
Vegna A- og B-lána	kr.	50.353.193,72		
Að viðbættum skuldbindingum ríkissjóðs v/vangreiddra afborgana af A-lánum 31/12 1963	—	2.913.035,00		
	kr.	53.266.228,72		
Vegna C-, D- og E-lána	—	338.179.046,49	391 445 275	21
Ýmsir skuldheimtumenn:				
Vegna A- og B-lána	kr.	150.000,00		
Vegna C-, D- og E-lána	—	300.000,00	450 000	00
Fyrir fram greiddir vextir vegna A- og B-lána			157 380	00
Afskriftareikningur vegna A- og B-lána			700 000	00
Höfuðstóll vegna A- og B-lána:				
Frá fyrra ári	kr.	293.970,46		
Samkvæmt rekstrarreikningi 1963	—	419.705,16		
	kr.	713.675,62		
÷ Lagt í afskriftareikning	—	700.000,00	13 675	62
Höfuðstóll vegna C-, D- og E-lána:				
Frá fyrra ári	kr.	267.287,65		
Samkvæmt rekstrarreikningi 1963	—	131.734,36	399 022	01
		Kr.	393 356 852	84

Reykjavík, 4. marz 1964.

SEÐLABANKI ÍSLANDS

Jón G. Maríasson *Vilhjálmur Þór* *Jóhannes Nordal*

GJÖLD			Krónur	aur.
Ógreiddir vextir 1/1 1963:				
Vegna A- og B-lána	kr.	574.074,00		
Vegna C-, D- og E-lána	—	5.683.486,00	6 257 560	00
Greiddir vextir af vaxtabréfum o. fl.:				
Vegna A- og B-lána	kr.	9.260,00		
Vegna C-, D- og E-lána	—	10.208,33	19 468	33
Vextir af skuld við Seðlabankann:				
Vegna A- og B-lána	kr.	1.208.879,00		
Vegna C-, D- og E-lána	—	21.528.759,00	22 737 638	00
Kostnaður við rekstur:				
Vegna A- og B-lána	kr.	165.982,00		
Vegna C-, D- og E-lána	—	485.000,00	650 982	00
Tekjuafgangur:				
Vegna A- og B-lána	kr.	419.705,16		
Vegna C-, D- og E-lána	—	131.734,36	551 439	52
		Kr.	30 217 087	85

Framanritaðan efnahags- og rekstrarreikning höfum við endurskoðað og borið saman við bækur bankans og ekkert fundið við hann að athuga.

Egill Símonarson,
endurskoðandi
kjörinn af bankaráði.

Georg Hansen,
forstöðumaður endurskoðunardeildar.

TEKJUR			Krónur	aur.
Fyrir fram greiddir vextir 1/1 1963 vegna A- og B-lána ..			303 193	00
Innborgaðir vextir vegna A- og B-lána	kr.	1.581.234,16		
Ógreiddir vextir 31/12 1963	—	647.603,00		
	kr.	2.228.837,16		
Fyrir fram greiddir vextir 31/12 1963	—	157.380,00	2 071 457	16
Innborgaðir vextir vegna C-, D- og E-lána ..	kr.	19.385.986,69		
Ógreiddir vextir 31/12 1963	—	8.450.951,00	27 836 937	69
Ýmsar tekjur:				
Vegna A- og B-lána	kr.	3.250,00		
Vegna C-, D- og E-lána	—	2.250,00	5 500	00
		Kr.	30 217 087	85

Reikningurinn staðfestist hér með.

Fyrir hönd bankaráðs

Birgir Kjaran,
formaður.

Með skírskotun til framanskráðra yfirlýsinga endurskoðenda og bankaráðs úrskurðast reikningurinn réttur.

Reykjavík, 14. maí 1964.

Gylfi Þ. Gíslason,
viðskiptamálaráðherra.

1963

SEÐLABANKI ÍSLANDS

BANKASTJÓRN

JÓN G. MARÍASSON, formaður[1)]
VILHJÁLMUR ÞÓR
JÓHANNES NORDAL[1)]

1) Jóhannes Nordal var kosinn formaður bankastjórnar frá 1. apríl 1964, og er kjörtímabil hans til 31. marz 1967.

BANKARÁÐ

BIRGIR KJARAN, alþingismaður, formaður
EMIL JÓNSSON, ráðherra, varaformaður
INGI R. HELGASON, héraðsdómslögmaður
JÓNAS RAFNAR, alþingismaður
ÓLAFUR JÓHANNESSON, prófessor

Varabankaráðsmennirnir Ólafur Björnsson, prófessor, og Þorvarður Jón Júlíusson, framkvæmdastjóri, sátu nokkra fundi bankaráðsins á árinu í fjarveru aðalmanna. Í nóvember tók Ólafur Björnsson fyrst um sinn við sæti Jónasar Rafnar sem aðalmaður í bankaráðinu.

Helztu starfsmenn

SEÐLABANKA ÍSLANDS

31. desember 1963

Skrifstofustjóri	Björn Tryggvason
Aðalféhirðir	Þorvarður Þorvarðsson
Forstöðumaður endurskoðunardeildar og bankaeftirlits	Georg Hansen
Hagfræðingur	Sigurgeir Jónsson
Lögfræðingur Stofnlánadeildar	Björn Ólafs

DEILDARSTJÓRAR OG FULLTRÚAR

Aðalfjárhirzla	Stefán G. Þórarinsson
Aðalskrifstofa	Sigurður Örn Einarsson
Afgreiðsla	Sighvatur Jónasson
Ávísanaskipti	Steindór Hjörleifsson
Bókhald	Jóhann T. Ingjaldsson
Endurkaupadeild	Stefán B. Stefánsson
Endurskoðunardeild	Pétur Urbancic
Fjármálatíðindi	Valdimar Kristinsson
Gjaldeyriseftirlit	Sigurður Jóhannesson
	Þór Halldórsson
Greiðslujafnaðardeild	Ólafur Tómasson
	Ólafur S. Valdimarsson
Ríkisábyrgðasjóður	Harald Andrésson
	Heimir Hannesson
Seðlagreining	Torfi Ólafsson